

Gebiedsgerichte aanpak

Westelijke Langstraat

Verkenningdocument

18 september 2024

POUDEROYEN
TONNAER

BSB

TAUW

Colofon

Titel: Verkenningdocument gebiedsgerichte aanpak Westelijke Langstraat

Opdrachtgever: Provincie Noord Brabant

Auteurs: Rick van Meurs, Mark van den Hoven, Patricia van Doorne, Lennaart Lamers

Datum: 18 september 2024

Status: Vastgesteld Bestuurlijk overleg 29 oktober 2024

Gebiedspartners:

Staatsbosbeheer

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding gebiedsproces	5
1.2	Doel verkenningsfase en document	5
1.3	Aanpak verkenningsfase	6
1.4	Gebiedspartners en organisatie	6
2	Gebiedsanalyse	7
3	Beleidsopgaven	13
3.1	Europees	13
3.2	Rijk.....	13
3.3	Provinciaal	15
3.4	Waterschap	21
3.5	Gemeente Waalwijk.....	22
3.6	Gemeente Loon op Zand.....	26
4	Voortraject.....	28
4.1	Proces fase 1 en 2.....	28
4.2	Maatregelen fase 1 en 2.....	29
4.3	Voortraject in relatie tot de gebiedsgerichte aanpak	29
5	Nadere analyse van de opgaven en het gebied	30
5.1	Natuurdoelanalyse en advies Ecologische Autoriteit.....	30
5.2	Agrarisch perspectief.....	31
5.3	Stikstof.....	32

5.4 Hydrologie	35
6 Dilemmas en kansen	36
6.1 Belangen, opgaven en raakvlakken	36
6.2 Kaart Belangen en opgaven	38
7 Synthese	39
7.1 Belangen-kansen-matrix.....	39
7.2 Thema's voor visiefase	42
8 Vervolgproces	43
8.1 Visie en gebiedsprogramma	43
8.2 Samenwerking en participatie	43
8.3 Communicatie.....	43
8.4 No regret-maatregelen	44
Literatuur	45
Bijlage 1: Kaartenbijlage	46
Bijlage 2: Rapportage agrarisch perspectief	54
Bijlage 3: Hydrologische verkenning externe maatregelen Westelijke Langstraat.....	55

1 Inleiding

1.1 Aanleiding gebiedsproces

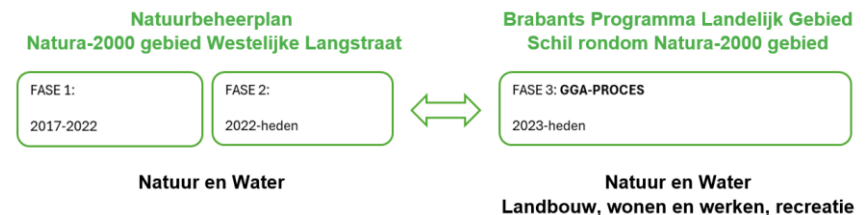
Het landelijk gebied in Noord-Brabant staat voor grote uitdagingen. De natuur- en waterkwaliteit staat onder druk en vraagt om herstel. Het watersysteem is meer en meer sturend voor de inrichting en gebruik van ons land en vraagt om een (structurele) herziening. Daarnaast willen we de achteruitgang van de biodiversiteit keren. Ook de landbouw staat voor een uitdagende opgave. We zien dat de druk op ruimte toeneemt door een toenemende vraag voor woningbouw, bedrijventerreinen, behoefte aan recreatie en de opgave van de energietransitie. Om invulling te geven aan de wettelijke opgaven voor natuur en water zoeken we rondom Natura 2000 gebieden naar oplossingen. Dit doen we op een integrale manier en op zo'n manier dat we ook werken aan onder andere een goed landbouwperspectief de woningbouwopgave en energietransitie. De transformatie van ons landelijk gebied is hiermee een flinke puzzel. Het is daarom belangrijk om samen met alle partners te zoeken naar slimme combinaties van oplossingen voor sterkere natuur, voldoende en kwalitatief goed water, een goede bodem en een duurzame toekomst van de landbouw. Het samen vormgeven en uitvoeren van deze integrale opgave staat centraal in de gebiedsgerichte aanpak (GGA). Provincie Noord-Brabant voert regie op deze integrale aanpak en werkt daarin nauw samen met gebiedspartners. De wettelijke klimaat-, natuur- en wateropgaven en gebiedsdoelen zoals landbouw, woningbouw en energietransitie zijn nauw met elkaar verweven. Ze vragen om een gezamenlijke en integrale aanpak.

Westelijke Langstraat

Het Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat is één van de 17 gebieden in Noord-Brabant waar een gebiedsgerichte aanpak (GGA)-proces is opgestart.

¹ Dit verkenningdocument is opgesteld in de periode oktober 2023 tot september 2024. Op 17 september heeft het kabinet bekend gemaakt het Nationaal Programma Landelijk Gebied te laten vervallen. Provincie Noord-Brabant heeft aangegeven dat zij de gebiedsprocessen

Dit proces staat niet op zichzelf. Al sinds 2017 hebben gebiedspartners in het Natura 2000-gebied maatregelen genomen om het watersysteem, peilbeheer, natuurontwikkeling en -beheer en landbouw te verbeteren. Deze maatregelen zijn genomen binnen het Natura 2000 gebied. Het GGA-proces richt zich op het gebied rondom het Natura 2000 gebied. We kijken daarbij naast de wettelijke opgaven voor natuur en water ook naar gebiedsdoelen die in de schil rondom Natura 2000 gebieden van belang zijn zoals landbouw, energietransitie en woningbouw.

De verkennende fase van dit proces liep van oktober 2023 tot september 2024¹. De waardevolle ervaringen van alle gebiedspartners (zie par. 1.4) zijn ingebracht in deze verkenningfase. De lopende projecten uit het voortraject in het Natura 2000-gebied blijven intact en zullen door het GGA-proces geen remmende werking ondervinden.

1.2 Doel verkenningfase en document

Het doel van het Verkenningdocument is inzicht geven in de beleids- en gebiedsopgaven in het gebied rondom Natura 2000. Als ook de belangen die deze opgaven met zich meebrengen; opgaven en belangen van de onderwerpen natuur, water, landbouw, woningbouw, duurzame energie en

voor een gezamenlijke aanpak van de verschillende opgaven in landelijk gebied voortzet. Deze rapportage is opgesteld voordat deze besluiten bekend zijn gemaakt.

infrastructuur, recreatie en cultuurhistorie. Ook maken we in het Verkenningdocument inzichtelijk welke dilemma's en kansen mogelijk kunnen optreden rondom het Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat. Het Verkenningdocument levert tenslotte bouwstenen op voor de opvolgende scenario- en visiefase. Op basis van de visie wordt een gebiedsprogramma voor het gebied van de Westelijke Langstraat opgesteld.

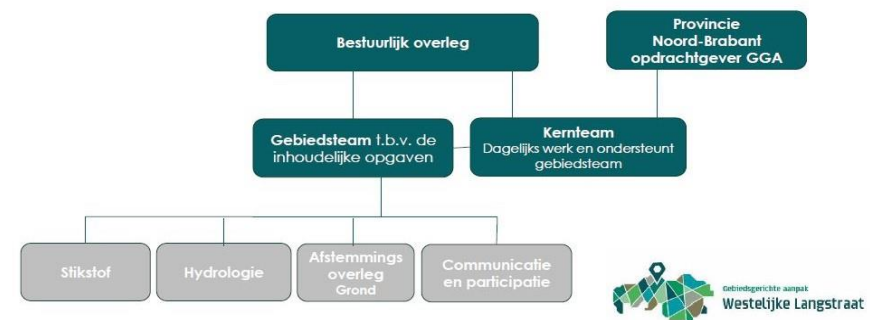
1.3 Aanpak verkenningfase

In deze fase zorgen we met de vertegenwoordigers van de betrokken partners voor een totaalbeeld van de opgaven en belangen in het gebied: Wat zijn de opgaven en hoe staat het gebied ervoor? Hoe staat met de natuur en de kwaliteit van het water- en bodemsysteem? Hoe ziet de landbouw in het gebied eruit? Wat is er nodig voor een duurzaam verdienmodel? Hoe zit het met het vraagstuk stikstof? Wat is de behoefte aan recreatie en hebben we een beeld van de cultuurhistorie? Zijn er andere ruimtelijke opgaven in het gebied op het gebied van energie, mobiliteit of woningbouw? En wat is ieders belang op deze thema's? Om de opgaven aan te scherpen hebben we drie nadere analyses laten uitvoeren op het gebied van natuur/ecologie, landbouw en stikstof. Een nadere analyse van het watersysteem is nog gaande.

Al werkende vanuit het gebied, op basis van het totaalbeeld van opgaven en belangen, worden dilemma's en kansen zichtbaar. En levert deze verkenning bouwstenen voor het op te stellen gebiedsplan. Een gebiedsplan dat door zoveel mogelijk gebiedspartners wordt gesteund (bij voorkeur alle gebiedspartners) op basis van gemeenschappelijke waarden en doelen. Dit betekent dat alle gebiedspartners soms moeten inleveren op hun eigen belangen voor een optimaal eindresultaat voor het hele gebied. Ambtelijk en bestuurlijk zoeken we hiervoor in deze verkenningfase al aandacht en ruimte. Samengevat willen we van belangen via gemeenschappelijke waarden naar doelen en inspanningen. Die komen terug in een gezamenlijk gebiedsprogramma.

1.4 Gebiedspartners en organisatie

In het gebied Westelijke Langstraat werken de volgende gebiedspartners samen: gemeente Waalwijk, gemeente Loon op Zand, ZLTO De Langstraat, Staatsbosbeheer, Agrarische Natuurvereniging Slagenland, Waterschap Brabantse Delta en provincie Noord-Brabant. Rijkswaterstaat en Brabant Water zijn betrokken als agendalid. De bovenstaande gebiedspartners zijn betrokken vanwege hun rol in het voortraject, hun rol als bevoegd gezag, hun als verantwoordelijkheid voor de verschillende opgaven danwel hun rol als terreinbeheerder. In de volgende fase gaan we ook de inbreng van andere stakeholders en belanghebbenden inbrengen in het GGA-proces (zie par.8.2).

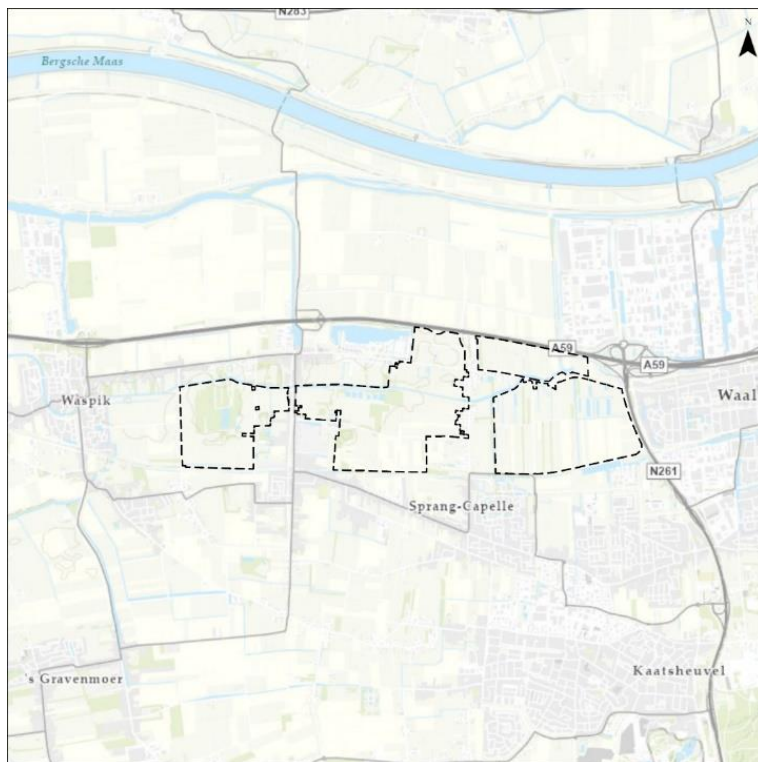

Figuur 1: Organisatiestructuur GGA-proces Westelijke Langstraat

De gebiedspartners vormen een gezamenlijke projectorganisatie. Deze bestaat uit een bestuurlijk overleg, een gebiedsteam waaraan alle gebiedspartners in deze fase deelnemen en een dagelijks kernteam. Deze laatste zorgt voor de organisatie, coördinatie van activiteiten, communicatie en rapportage. Het gebiedsteam bespreekt in overleggen en werkateliers de opgaven, belangen en inzichten. Zij stemmen af en toetsen. De bestuurders in het bestuurlijke overleg besluiten over de uitkomsten van de verkenning.

2 Gebiedsanalyse

Het natuurgebied De Westelijke Langstraat en omgeving, grofweg het gebied tussen Waalwijk, Kaatsheuvel, 's Gravenmoer, Waspik en de Bergsche Maas maken deel uit van het projectgebied van het GGA-proces Westelijke Langstraat betreft. De Westelijke Langstraat is een uniek gebied met een waardevol landschap met veel natuur en cultuurhistorie.

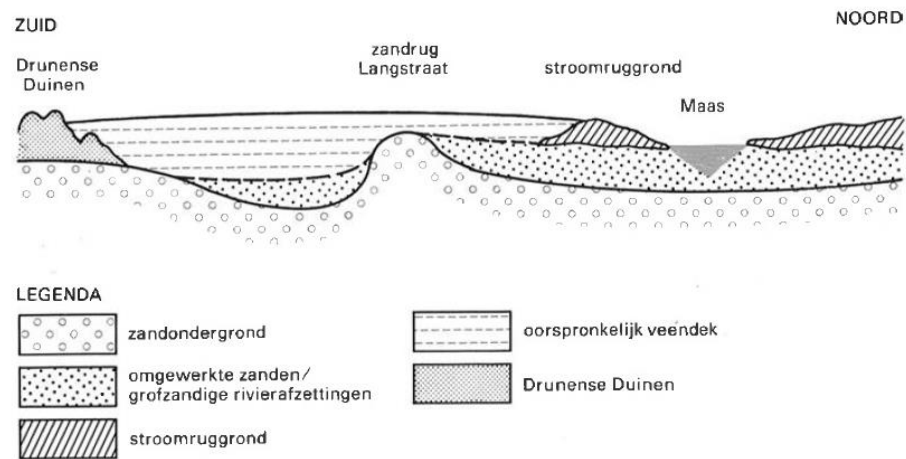
Figuur 2: Ligging van het Natura 2000-gebied en omgeving

Het gebied valt op de 'Naad van Brabant', waar de hoger gelegen zandgronden van Brabant samenkomen met de lagergelegen kleigronden van de rivierdelta van Holland. Dit zorgt voor een bijzondere hydrologische en aardkundige situatie die zich uiteindelijk vertaalt in het huidige bijzondere landschap van de Westelijke Langstraat. Het door mensen gemaakte landschap wordt grotendeels bepaald door de abiotische en biotische omstandigheden en de mogelijkheden die ze bieden. De bijzondere ligging van de Westelijke Langstraat tussen nat en droog heeft ook invloed op de cultuur, architectuur en zelfs de religie in het gebied.

Geomorfologie

Het ontstaan van dit gebied gaat terug tot de ijstijden van het pleistoceen (tot circa 10.000 jaar geleden). In die periode zetten de Rijn en Maas grote hoeveelheden zand en klei af in het gebied. Na het noordwaarts opschuiven van de Maas vullen de achtergebleven laagtes zich met dekzand vanuit de toen kale vlaktes. Smeltwater spoelt dit dekzand deels weg, waardoor zandruggen en duinen ontstaan. De Langstraat bevindt zich op een dergelijke zandrug.

In het daaropvolgende Holoceen warmt de aarde op, waardoor de zeespiegel stijgt, het gebied natter wordt en veen ontstaat in de natte en slecht ontwaterde laagte tussen de Maas en de Drunense Duinen. Slechts enkele zandruggen en duinen steken nog boven het veen uit en vormen de eerste bewoonbare plekken in het gebied (figuur 3). De stroomrug van de Maas vormt een harde grens tussen de kleiafzettingen van de rivieren (figuur 4, groene kleuren) en de zandgronden (bruin/geel). De overgebleven veengronden die het gebied zo bijzonder maken zijn zichtbaar als roze/paarse vlekken.

Figuur 3: Schematische weergave van de opbouw van de ondergrond (Arcadis,2017)

Figuur 4: Bodemkaart van het gebied

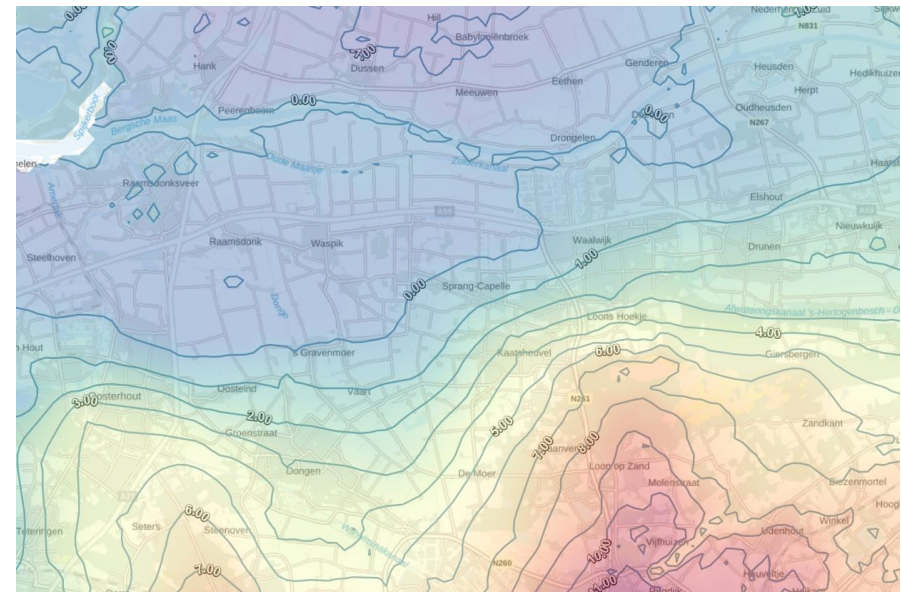
Bodemtypen

De aanwezige bodemtypen geven aan hoe het gebied ontstaan is, hoe het landschap er uit ziet en hoe men deze gebruikt. Ten zuiden van de Westelijke Langstraat liggen tussen Waspik en Kaatsheuvel/Sprang-Capelle verhogingen in het dekzand (welingen dan wel dekzandruggen). Hier liggen droge zandgronden waar het water de grond in kan trekken. Op deze gronden ligt

tegenwoordig veel bebouwing. Binnen het gebied liggen de gronden in het zuiden en zuidoosten wat hoger dan in het noorden en noordwesten. Hier liggen veelal podzol en enkeerdgronden. In de lagere delen vinden we veen of moerige zandgronden. De meest intacte veenbodem vinden we in Den Dulver. Verderop is het merendeel van de veengrond afgegraven. De rivier heeft kleigronden afgezet. Deze reiken tot aan de winterdijk. In het verleden hebben de overstromingen veel van het oorspronkelijke veen weggeslagen. Het veen reikt tot aan de Oude Maas, de winterdijk is bedekt met rivierklei (zandige kleien).

Hydrologie

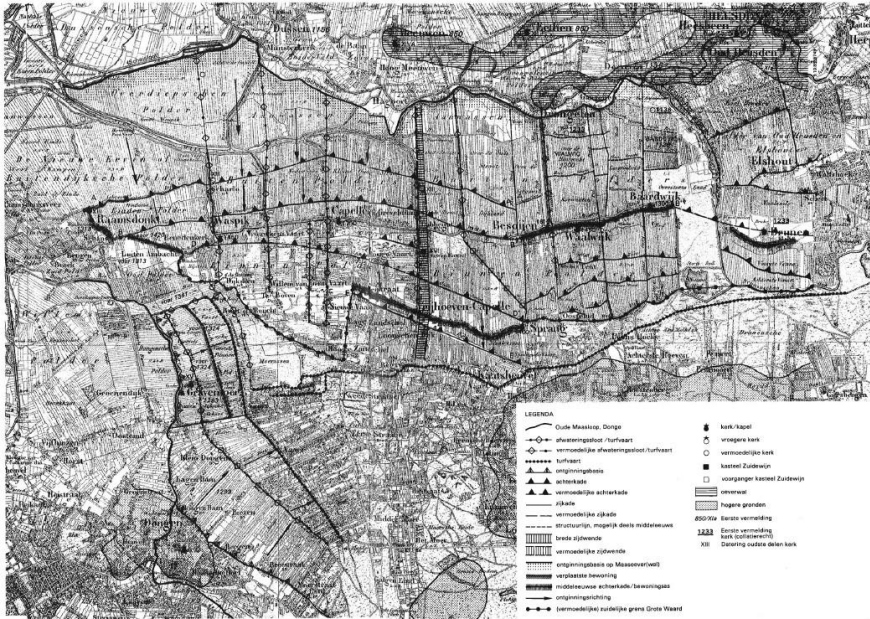
Op bovenregionaal niveau loopt de belangrijkste grondwaterstroming in het gebied vanuit de Belgische Kempen in het zuiden in noordelijke richting naar de Maas. Het hemelwater infiltreert op de Belgische Kempen, in de omgeving van Lommel. Dit water komt na lange tijd (tot wel 30.000 jaar) als zeer calciumrijke diepe kwel aan de oppervlakte in de omgeving van de Langstraat. Op regionaal niveau gebeurt dit rondom de Loonse en Drunense Duinen. Een groot deel van de kwel in de huidige situatie komt terecht in de watergangen en sloten in het gebied. Het water trekt zo het gebied uit, ook bijvoorbeeld via het Zuiderafwateringskanaal (ZAK). We noemen dit ook wel ontwatering.

Figuur 5: Grondwaterstroming in het freatisch pakket (bron: grondwatertools.nl)

Bewoning en ontginning

Rond het jaar 1000 vestigen de eerste bewoners zich in het gebied op de zuidelijke oeverwal van de Maas. Van daaruit begint de ontginning van het veen door vanuit de oeverwal in zuidelijke richting sloten te graven en het tussenliggende veen af te voeren. De percelen die hierdoor ontstaan, zijn langgerekt en smal: tot 1250 meter lang en enkele tientallen meters breed. Er komen zijkades voor de bescherming van de ontginning tegen hoog water. Na verloop van tijd sluit een achterkade. Hierdoor is het totaal omgeven door kades. Men gebruikt de gronden vooral als akkers. De gronden zijn op termijn te nat voor akkerbouw. Dat verandert het gebruik naar grasland. De bewoning verschuift daarbij naar de achterkade. Hierdoor komt er een nieuwe ronde van ontginning in zuidelijke richting. Deze systematische manier van ontginnen resulteert uiteindelijk in het kenmerkende slagenlandschap van het gebied.

Figuur 6: Laatmiddeleeuwse ontginningen in het gebied (Arcadis, 2017 & Bont 1993)

Strijd met het water

In 1283 komen er dijken rondom de Grote Waard met daarbinnen het plangebied. Dit gebied van 500 vierkante kilometer vormt een welvarend gebied met graanteelt, veeteelt, zout- en turfwinning. In 1421 breekt de dijk aan de wetzijde van de Grote Waard door tijdens een grote storm, waardoor het gebied overstroomt. Het verwoest enkele dorpen. Het water loopt via de turfvaarten verder het gebied binnen. Enkele turfvaarten verspoelen waardoor grote geulen ontstaan. Later in het jaar breken ook aan de oostzijde dijken door bij hoogwater op de Rijn en Maas. In 1450 is de nieuwe zeedijk (de huidige winterdijk) klaar. Het beschermt het gebied tegen de invloed van zee en rivieren. Ten zuiden van de dijk blijft het veengebied behouden, ten noorden van de winterdijk verdwijnen de veenontginningen onder invloed van de getijden.

In de eeuwen erna voert de getijdenwerking nieuw vruchtbaar slib aan. Hierdoor het gebied kan men ten noorden van de Winterdijk vanaf de 16^e eeuw de gronden agrarisch gaan gebruiken. Getijdeninvloeden spoelden erfgrenzen weg. Daardoor ging men perceelsgrenzen ‘omklappen’ ten zuiden van de dijk richting het noorden. Zo komen de percelen ten noorden van de dijk overeen met de zuidzijde (Arcadis, 2017). Men bouwde de geulen die tijdens de overstromingen ontstonden om tot kanalen met bijbehorende overslaghavens bij de winterdijk. In de eeuwen hierna waren er periodiek nog enkele kleinere overstromingen en dijkdoorbraken. Enkele van deze dijkdoorbraken zijn in het gebied nog zichtbaar door de aanwezige wielen rondom de Winterdijk. Ook is het gebied onderdeel van de Zuiderwaterlinie. In tijden van oorlog werd de Winterdijk doorgestoken, waardoor het gebied tot aan Waspik onder liep.

Figuur 7: Kaart van 1900 met herkenbare smalle verkavelingsstructuur. De Dullaart is hier nog moerasgebied

Recente ontwikkelingen

In 1886 opent de Langstraatspoorlijn, beter bekend als het 'halvezolenlijntje' vanwege de vele schoenfabrieken langs de lijn. De spoorlijn werd in 1950 gesloten voor reizigers en in 1972 voor goederen. Het tracé is als lijn in het landschap zichtbaar en deels in gebruik als fietspad.

Om de aanleg van de Bergsche Maas in 1904 mogelijk te maken wordt het Zuiderafwateringskanaal (ZAK) aangelegd. Door de aanleg verbeterd de afwatering van het gebied..Hierdoor kan men in het gebied wonen en landbouw in de lage delen van het gebied verbeteren. De nieuwe bewoning concentreert zich rondom de kruising van de Winterdijk met de verschillende vaarten en later ook langs de vaarten in de binnenpolders. Den Dullaert en Den Dulver heeft men als laatste delen van het plangebied in de 20e eeuw ontgonnen.

In de 19^e en 20^e eeuw leidt de combinatie van bodem, hydrologie en landgebruik tot de ontwikkeling van bijzondere flora- en fauna in het gebied. Denk aan trilvenen, schrale- en soortenrijke graslanden, zeggenmoerassen en plaatselijk vochtige heide. In petgaten komen uiteenlopende verlandingsstadia voor.

Huidig landschapsbeeld

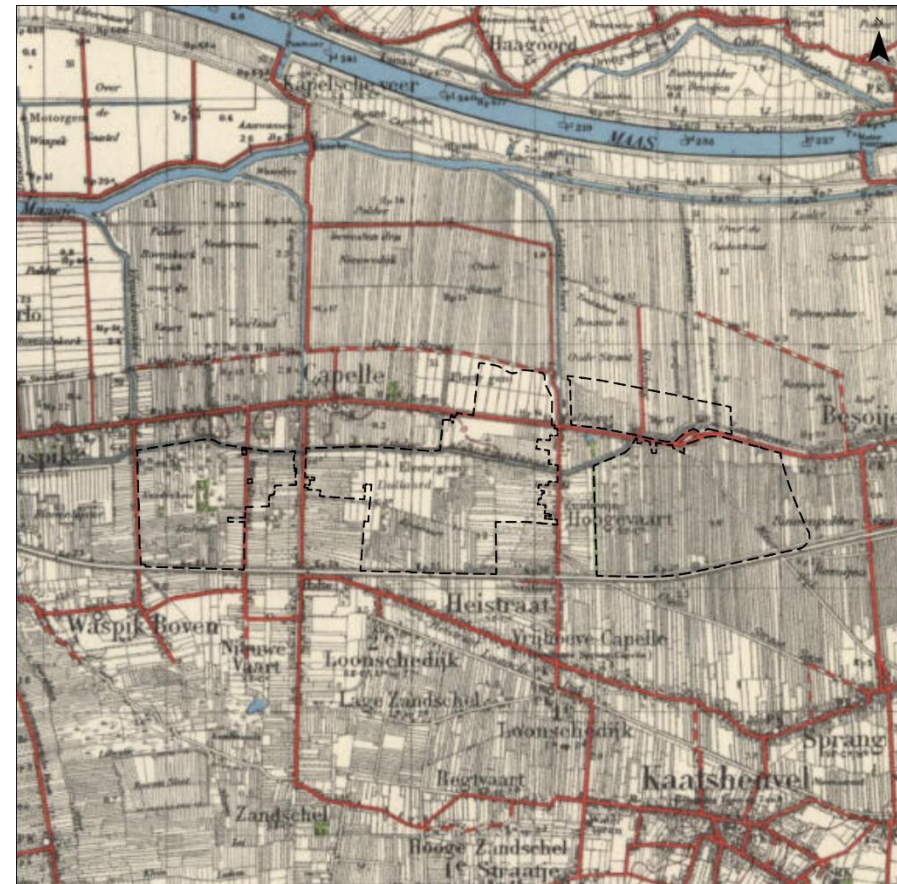
Door het uitblijven van grootschalige landschappelijke ontwikkelingen is de kern van de Westelijke Langstraat momenteel nog één van de weinig plekken in Nederland waar het oude slagenlandschap zichtbaar is, ondanks het ruilverkavelingsproces in de jaren 80. Dit betekent dat het tegelijkertijd ook een van de weinige plekken in Nederland is waar de bijbehorende ecologische diversiteit aanwezig is. Tevens zijn veel cultuurhistorische elementen behouden gebleven. De belangrijkste waardevolle landschapselementen zijn:

1. Het langgerekte slagenlandschap met bijbehorende heggen en sloten.
2. De afwijkende percelen van De Dullaert en Zuidewijn
3. De winterdijk met omliggende oude bebouwing en wielen
4. Dorpen die als een lint in het gebied liggen
5. De oude natuurlijke watergangen en sloten in het gebied
6. De turfvaarten met bijbehorende overslaghavens op de knooppunten met de winterdijk.

7. De eendenkooi in Den Dulver met bijbehorende broekbossen
8. De restanten van de oude spoorlijn, het 'halvezolenlijntje'
9. De aanwezige kades/dijken in het gebied

Figuur 8: Impressie van slagenlandschap in de Westelijke Langstraat

Figuur 9: Kaart van 1990 waarin de smalle percelen deels zijn samengevoegd en ten gevolge van de ruilverkaveling her en der grote kavels zijn ontstaan.

3 Beleidsopgaven

3.1 Europees

Natura 2000 doelen

In Europa zijn natuurgebieden aangewezen als Natura 2000 gebied welke worden beschermd onder de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn of beiden. De Westelijke Langstraat is een van de Natura 2000 gebieden (zie ook par. 4.1) dat is aangewezen binnen de Habitatrichtlijn. Voor de Westelijke Langstraat zijn negen habitats genoemd die we volgens Europese wetten meer moeten beschermen. Het gaat om Zwakgebufferde vennen, Kranswierwateren, Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, Vochtige heiden, Blauwgraslanden, Ruigten en zomen, Overgangs- en trilvenen, Pioniervegetaties met snavelbiezen en Kalkmoerassen. Ook twee diersoorten zijn genoemd. Dit zijn de grote en kleine modderkruiper. Doel voor overgangs- en trilvenen en kalkmoerassen is om te zorgen dat deze niet achteruit gaan. Hiervoor geldt ook dat we moeten zorgen voor uitbreiding.

Om deze doelen te bereiken stellen de provincies voor ieder Natura 2000 gebied een Natura 2000 beheerplan op. Dit is kort besproken in paragraaf 3.3.

Kaderrichtlijn Water

Sinds 2000 geldt de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG). De Kaderrichtlijn Water (KRW) vereist dat alle EU-lidstaten uiterlijk in 2027 voldoen aan de in de richtlijn gestelde waterdoelen. Voor zowel grondwater als oppervlaktewater moeten we vooral achteruitgang van waterkwaliteit voorkomen en deze zelfs verbeteren. Activiteiten bij oppervlaktewater krijgen met deze doelen te maken.

Figuur 10: Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat en watergangen met KRW-doelstelling in en rondom het plangebied (Zuiderafwateringskanaal en Oude Maasje)

We hebben een watersysteemanalyse gemaakt om een beter beeld te krijgen van de waterkwaliteit en de doelen uit de KRW. U leest hierover meer in paragraaf 3.4 en 5.4.

3.2 Rijk

Klimaatakkoord

In uitwerking van het klimaatakkoord van Parijs heeft Nederland het nationale klimaatakkoord vastgesteld. Hierin staat dat Nederland in 2030 55% minder broeikasgassen moet uitstoten vergeleken met 1990. Het streven is zelfs 60% vermindering. In 2050 wil Nederland klimaatneutraal zijn. Het kabinet geeft elk jaar inzicht in hoe het gaat met het beleid en het halen van de doelen. Het Beleidsprogramma Klimaat is de uitwerking van het klimaatbeleid. Het geeft de hoofdlijnen van het klimaatbeleid voor de komende 10 jaar weer, gericht op

het realiseren van de (aangekondigde) aangescherpte doelen uit de Klimaatwet. Het beleidsprogramma is een aanvulling op het Klimaatplan uit 2020.

Wet stikstofreductie en natuurherstel (Wsn)

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) is op 1 juli 2021 in werking getreden. Hierin staat de verplichting om de stikstofdepositie omlaag te brengen en de natuur te verbeteren zodat levensgebieden en bepaalde planten en dieren (habitats) niet achteruitgaan. In de Wsn staan wettelijke doelstellingen om in 2025, 2030 en 2035 respectievelijk 40%, 50% en 74% van de stikstofgevoelige natuur onder de Kritische Depositie Waarde (KDW) te krijgen.

We hebben een stikstofonderzoek gedaan om inzicht te krijgen in de relatie tussen de depositie en de KDW voor stikstofgevoelige habitats binnen de Westelijke Langstraat. Ook de herkomst en bronnen voor deze depositie en de autonome ontwikkeling van stikstofdepositie hebben we hierin meegenomen. De resultaten hiervan vindt u in hoofdstuk 5.

Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering

Op 16 december 2022 heeft de Minister voor Natuur en Stikstof het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering met bijlagen vastgesteld. Het programma is daarmee een uitwerking van de Wsn waarin is vastgelegd dat het ministerie een programma vaststelt om de gestelde doelen voor stikstofreductie te bereiken en de natuur te verbeteren. De kern van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is het verbeteren van de natuur. Hierbij staan twee doelen centraal:

- Het verminderen van de stikstofdepositie in stikstofgevoelige natuurgebieden om te voldoen aan de wettelijke omgevingswaarden die in de Wet natuurbescherming staan.

- De natuur verbeteren door het halen van de instandhoudingsdoelstellingen in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

Naast maatregelen die stikstofreductie tot doel hebben, is ook de monitoring en eventuele bijsturing van de maatregelen onderdeel van het programma. Als onderdeel van monitoring worden voor Natura 2000 gebieden natuurdoelanalyses opgesteld. De natuurdoelanalyse voor de Westelijke Langstraat is in paragraaf 5.1 beschreven.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied wil het Rijk via een integrale aanpak doelen voor het landelijk gebied realiseren. Het NPLG kijkt naar de samenhang van water, natuur, stikstof en klimaat. De uitvoering moet gebeuren in de gebieden en dus zijn deze aan zet. De provincies stellen gebiedsprogramma's op waarin zij de beleidsuitgangspunten van het NPLG op regionale schaal concreet maken. Voor Noord-Brabant is dit het Brabants Programma Landelijk gebied (BPLG), zie ook paragraaf 3.3. Het NPLG en BPLG richten zich op de middellange termijn. Wel houden zij rekening met uitdagingen op de lange termijn (2050).

Het beleid gericht op transitie van het buitengebied is echter in beweging. De nieuwe coalitiepartners PVV, VVD, NSC en BBB vinden inmiddels ook andere zaken belangrijk. De wettelijke doelstellingen voor Natura 2000 en water (KRW) veranderen echter niet. Hoe een en ander doorwerkt in bijvoorbeeld beleid, uitvoering en financiering is nog onduidelijk. Vanuit het demissionaire kabinet is € 1,54 miljard vrijgemaakt voor duurzame landbouw en natuurherstel.

Op de langere termijn is de financiering van de opgaven in het landelijk gebied onzeker. Dat betekent dat provincies moeten kijken hoe ze beschikbare budgetten zo goed mogelijk kan inzetten.

3.3 Provinciaal

Beleidskader Landbouw en Voedsel 2030

In het Beleidskader Landbouw en Voedsel 2030 staan alle ambities en doelstellingen voor 2030. De Uitvoeringsagenda Landbouw en Voedsel 2022-2023 geeft invulling aan de kaders voor uitvoering. Hierin leest u meer over de aanpak en welke projecten en activiteiten men wil uitvoeren. Vertrekpunt is een toekomstbeeld voor 2040:

“Het toekomstbeeld Landbouw en Voedsel 2040 (de stip op de horizon), ziet er op hoofdlijnen als volgt uit. Er zijn dan nog ongeveer 5.000 landbouwbedrijven (ongeveer de helft van nu) die gemiddeld groter zijn dan nu, maar in totaal 10% minder grond in gebruik hebben. De kracht van Brabant is de mix van grote landbouwbedrijven die in internationale ketens actief zijn, maar ook veel kleine bedrijven die regionale ketens hebben opgezet en ook via verbreding van hun activiteiten (natuur/landschapsbeheer, zorg, toerisme) een goed verdienmodel hebben ontwikkeld en een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving in Brabant. De omvang van de plantaardige ketens is fors toegenomen vanwege de sterk toegenomen vraag naar groente, fruit, sierteelt, maar ook door nieuwe op plantaardige eiwitten gebaseerde voedingsproducten. De dierlijke ketens zijn in omvang afgenomen, maar hebben op de (inter)nationale markten zich weten te positioneren in de hoger prijs/kwaliteit segmenten die gebaseerd zijn op transparante (digitale) ketens, duurzaam (circulair) produceren en dierenwelzijn. In het dieet van de Brabander is een enorme verandering opgetreden: het merendeel van de eiwitten is van plantaardige oorsprong en dat betekent dat de landbouw- en voedselsector zich hier ook naar toe beweegt. Zowel bij grote als bij kleine bedrijven wordt volop gebruik gemaakt van data, er wordt real time gemonitord en er wordt met behulp van data vraaggericht duurzaam geproduceerd. Mede door de impulsen vanuit de consumenten, nieuwe verdienmogelijkheden door ecosysteemdiensten en door impulsen van Rijk en EU zijn de biologische

ketens fors gegroeid, zijn er meer boeren die natuurinclusief boeren, zijn de emissies vanuit de landbouw fors afgenomen en draagt het landbouw- en voedselsysteem bij aan herstel van natuur, water, bodem en een gezonde leefomgeving”.

Het toekomstbeeld voor 2040 leidt tot vier hoofddoelstellingen voor 2030:

In de uitvoeringsagenda zijn de voorgaande vier hoofddoelstellingen vertaald in uitvoeringslijnen. Kijk voor een uitwerking hiervan naar deze uitvoeringsagenda. Op hoofdlijnen gaan de uitvoeringslijnen over het verduurzamen van stallen, het terugdringen van emissies (fijnstof, ammoniak, gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen en geur) uit de landbouw, ontwikkelen kringlooplandbouw en plantaardige teelten, financierings- en ondersteuningsnetwerk, stimuleren natuurinclusieve en biologische landbouw en aandacht voor boer-burgerrelatie en jonge ondernemers. Verschillende transitiepaden naar duurzame landbouw worden uitgelicht. Deze transitiepaden zijn niet in alle gebieden mogelijk en/of wenselijk. Het is daarom belangrijk dat hier samenhangende afspraken gemaakt worden in gebiedsprocessen.

De zeven mogelijke transitiepaden zijn:

1. Hightech gesloten systemen: In gesloten systemen wordt sterk gestuurd op emissies; het minimaliseren van de impact op omgevingsfactoren en dergelijke. Voorbeelden zijn energieproducerende kassen en innovatieve stallen.
2. Hightech open systemen: Binnen open systemen wordt gestreefd naar gezonde bodems en minimale emissies naar bodem, water of lucht bij het produceren van hoge kwaliteitsproducten. Voorbeelden zijn emissie neutrale gemengde bedrijven en mozaïek akkerbouw.
3. Zo duurzaam mogelijke landbouw: Binnen agrarische bedrijven behorend bij dit transitie pad wordt gestreefd naar een zo duurzaam mogelijke productie door gebruik van de best beschikbare technieken. Voorbeelden zijn bedrijven die de kringlopen op hun bedrijf zoveel mogelijk proberen te sluiten.
4. Biologisch plus: Bij biologisch plus worden ecologische en regeneratieve landbouwprincipes verder toegepast. Bedrijven die biologische principes meer en meer toepassen zijn hier een voorbeeld van.
5. Maatschappelijke ondernemingen: Maatschappelijke onderneming leveren, naast agrarische producten, ook maatschappelijke diensten bijvoorbeeld voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek te bieden. Voorbeelden hiervan zijn zorgboerderijen of herenboeren.
6. Natuur en landschapsbeheer: Agrarische bedrijven kunnen ook diensten leveren op het vlak van natuur en landschapsbeheer. Een voorbeeld hiervan is het realiseren van nieuwe natuur op gronden die in langjarige pacht zijn.
7. Stoppen: Om verschillende redenen kunnen agrariërs kiezen om hun bedrijf te beëindigen.

Momenteel wordt er gewerkt aan een uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel. Het programma zet zich in om de transitie in de landbouw te bevorderen en mogelijk te maken voor de betreffende ondernemers.

Beleidskader Natuur 2030

Het Beleidskader Natuur 2030 gaat over de beleidsopgaven, doelen en aanpak voor de periode 2023-2030 in provincie Noord-Brabant. Het is een tussenstap op weg naar een robuuste, inclusieve en verbonden Brabantse natuur in 2050.

De ambitie 'Robuuste natuur' heeft als doel het bereiken van een beschermde en aaneengesloten Brabantse natuur die is bestand tegen omgevingsinvloeden. Daarbij ligt de focus op natuurgebieden die zijn

aangewezen als Natura2000 en/of onderdeel zijn van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natuurnetwerk Brabant (NNB).

Als uitwerking van het beleidskader heeft de provincie Noord-Brabant de Uitvoeringsagenda Natuur 2023-2027 vastgesteld. In deze uitvoeringsagenda zijn de ambities verder geconcretiseerd in 10 doelen:

04

ROBUUSTE NATUUR

- 4.1 Doel 1: Natuurnetwerk Brabant ingericht, verbonden en beheerd
- 4.2 Doel 2: Natura 2000-gebieden inclusief randzones hersteld en versterkt
- 4.3 Doel 3: Aanleggen en revitaliseren bossen
- 4.4 Doel 4: Behoud en bescherming van (kwetsbare) soorten
- 4.5 Doel 5: Basisvoorwaarden op orde: lucht-, water- en bodemkwaliteit

05

BRABANT NATUURINCLUSIEF

- 5.1 Doel 6: Opstellen Brabantse Agenda Natuurinclusief
- 5.2 Doel 7: Versterken biodiversiteit in het landelijk gebied
- 5.3 Doel 8: Versterken biodiversiteit in het stedelijk gebied

06

NATUUR VOOR EN DOOR BRABANDERS

- 6.1 Doel 9: Meer groen in de (directe) leefomgeving
- 6.2 Doel 10: Versterken van de beweging van vergroening

In het GGA-proces zal worden gekeken of en op welke manier maatregelen bijdragen aan deze doelen.

Beheerplan Natura 2000 gebied Westelijke Langstraat

Voor de Westelijke Langstraat is een Natura 2000 beheerplan opgesteld. Het beheerplan, als uitwerking van de Europese beschermingsdoelstellingen voor

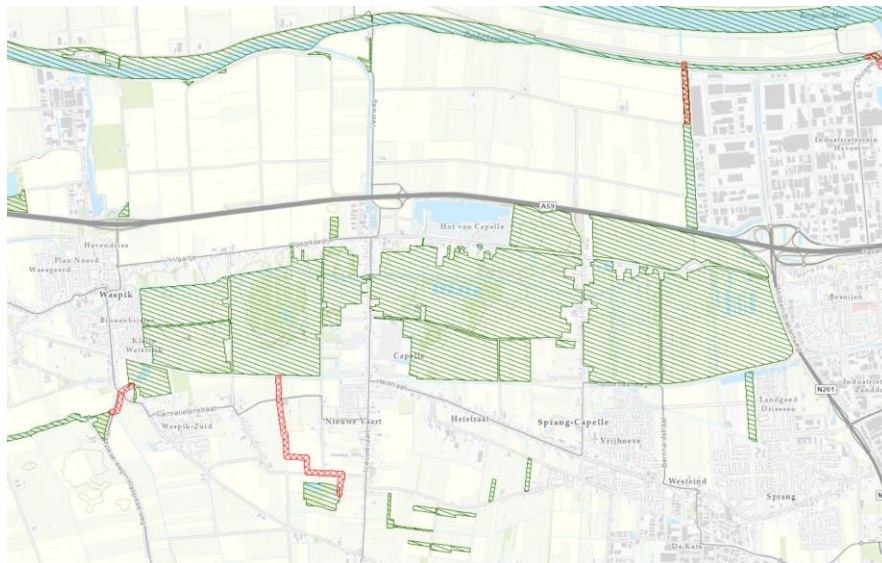
de Westelijke Langstraat, vormt een maatregelenpakket dat ingrijpt op verschillende knelpunten. Kijkend naar het karakter van het gebied en de natuurwaarden ligt daarbij de nadruk op hydrologie en het behoud van kwelgebonden natuurwaarden. Het beheerplan is kunt u vinden op <https://www.brabant.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natura-2000-gebieden/langstraat/>. Het beheerplan wordt eind 2024 – begin 2025 geactualiseerd.

GGA Loonse en Drunense Duinen

Ook voor het Natura 2000 gebied Loonse en Drunense Duinen, dat in de nabijheid ligt van de Westelijke Langstraat, wordt momenteel een GGA-traject doorlopen. Verschillende gebiedspartners, waaronder ook de gemeenten Loon op Zand en Waalwijk, zijn bij deze GGA betrokken. In het GGA-proces van de Westelijke Langstraat wordt rekening gehouden met het GGA-proces van de Loonse en Drunense Duinen door, daar waar nodig, af te stemmen over mogelijke relaties van beide trajecten.

Natuurnetwerk Brabant

Het Natuurnetwerk Brabant (NNB) is een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn. Hierdoor kunnen dieren zich makkelijker verplaatsen tussen verschillende natuurgebieden. De biodiversiteit (het totaal aan planten en dieren) verbetert op deze manier. Het Natuurnetwerk Brabant is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Ongeveer 90% van het Natuurnetwerk Brabant wordt gevormd door bestaande natuurgebieden zoals bijvoorbeeld Westelijke Langstraat. Maar het netwerk is nog niet compleet. Het doel is om in 2027 alle ontbrekende verbindingen in het netwerk te hebben gedicht met nieuwe natuur. De gebiedsgerichte aanpak draagt onder andere bij aan de verdere ontwikkeling en inrichting van het Natuurnetwerk Brabant

Figuur 11: Als NNB aangewezen gebieden (groen) en nog te realiseren ecologische verbindingzones (rood)

Ondersteunend aan het realiseren van NNB wordt het Natuurbeheerplan opgesteld. Dit plan beschrijft de doelen en de subsidiemogelijkheden voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Daarnaast worden de ambities aangegeven voor gebieden in Brabant. Ieder jaar worden de beleidstekst en de begrenzing van het Natuurnetwerk aangepast. Beide aanpassingen vinden in ontwerp plaats in april en worden, na ter inzagelegging, in september definitief door GS vastgesteld.

Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG)

De provincies maken gebiedsprogramma's waarin zij de beleidsuitgangspunten van het NPLG regionaal uitwerken. Voor Noord-Brabant is dit het Brabants Programma Landelijk gebied (BPLG). Het BPLG is

een integraal plan voor natuur, stikstof, water, klimaat en landbouw voor Noord-Brabant. Het grootste deel van het landelijk gebied in Noord-Brabant is - en blijft agrarisch. Juist deze sector zit midden in een ingrijpende transitie. De provincie zet in op een duurzaam en levensvatbaar perspectief voor de landbouw. Het streven is om een balans te vinden tussen economisch rendabel zijn en bijdragen aan een gezonde leefomgeving en een sterke natuur.

Het BPLG dekt niet alle opgaven in het landelijk gebied. Zo is de energietransitie, industrie en woningbouw niet meegenomen. Die onderdelen krijgen in andere plannen de nodige aandacht. Alle plannen samen geven antwoord op de vraag van het Rijk aan de provincie om samen met partners een ruimtelijk voorstel te maken en om als regisseur de nationale opgaven te verbinden met de Brabantse ambities. Brabant heeft deze uitwerking vormgegeven in het voorontwerp BPLG. Hierin staan doelen en keuzes met een algemeen karakter. In de gebiedsgerichte aanpak is het noodzakelijk deze keuzes aan te scherpen met gebiedsgerichte maatregelen in lijn met de doelstellingen uit het BPLG.

Vanuit het demissionaire kabinet was € 1,54 miljard vrijgemaakt voor duurzame landbouw en natuurherstel. De provincie Noord-Brabant krijgt €231 miljoen uit de Rijkskas (van de € 1,54 miljard vrijgemaakt voor duurzame landbouw en natuurherstel) om haar zogenoemde 'koplopersmaatregelen' uit te voeren, welke zijn opgenomen in het BPLG.

Het geld is mede bedoeld voor de uitvoering van de plannen die ontwikkeld worden in de gebiedsgerichte aanpak. Het is onvoldoende om alle plannen uit te voeren, maar het biedt – samen met het geld dat het Rijk naar verwachting binnenkort beschikbaar stelt vanuit het Landelijk Programma Natuur – in ieder geval ruimte om voorlopig door te kunnen met de uitwerking van de plannen. De provincie heeft aangegeven te blijven werken aan de opgaven en (wettelijke) doelen om water, bodem en lucht op orde te brengen.

Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS)

Minder stikstof zorgt onder andere voor herstel van natuur. Daarnaast is er ook ruimte nodig voor economische ontwikkelingen. De BOS is een uitvoeringsagenda waarin provincie Noord-Brabant uitwerkt hoe dat vorm krijgt. Momenteel werkt de provincie de BOS 2.0 uit met daarin maatregelen om stikstof terug te dringen. Wellicht leidt dit ook tot gebiedsgerichte doelen en maatregelen voor de GGA-gebieden

Ruimtelijk voorstel 2050

Het Ruimtelijk Voorstel zet ruimtelijke opgaven op een rij en vormt een startpunt voor een integrale aanpak van ruimtelijke opgaven. Dit voorstel vormt input voor de Nota Ruimte van het Rijk. Daarmee vormt het een voorstel om landelijke opgaven aan regionale behoeften te verbinden. De in het ruimtelijk voorstel opgenomen structurerende principes en de eerste aanzet voor een integrale ontwikkelrichting vormen geen blauwdruk voor Brabant in 2050. Het inspelen op en vormgeven aan opgaven is een continu proces. Het ruimtelijk voorstel kun je zien als een eerste integrale ontwikkelrichting, een eerste aanzet, gericht op:

1. Herstel van het bodem- en watersysteem door in te zetten op het natuurlijke, hydrologische samenspel tussen hoge ruggen, flanken, beekdalen en polders, sturend vanuit de inrichting en het gebruik van land, zowel boven- als onder de grond.
2. Water en bodem zijn sturend voor alle ruimtelijke ontwikkelingen: stappen zetten naar klimaatbestendige en waterrobuuste ruimtelijke ontwikkelingen.
3. Het rijke verleden geeft richting aan de toekomst. Cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten stellen voorwaarden, worden versterkt en 'helpen' bij maatschappelijke, ruimtelijke en economische transitie.
4. Een robuust natuurnetwerk, waarbij wordt ingezet op versterking van de biodiversiteit, zowel binnen het natuurnetwerk Brabant (o.a. herstel

Natura 2000-gebieden) als daarbuiten (bijvoorbeeld groenblauwe dooradering en nieuwe bossen).

5. Goede landbouwgronden voor duurzame hoogproductieve vormen van voedselproductie (op basis van het bovenstaand hydrologische samenspel en generieke kwaliteitseisen voor water, bodem, biodiversiteit en landschap) én extensiever, natuurinclusief agrarisch grondgebruik binnen hogere, gebiedsspecifieke kwaliteitseisen in met name de overgangsgebieden, beekdalen en op hoge zandgronden.
6. In Brabant brengen we vraag en aanbod van energie zo dicht mogelijk bij elkaar. Uitgangspunt hierbij is om bestaande (energie) infrastructuur zo efficiënt mogelijk te benutten en waar mogelijk uit te breiden, bij voorkeur rondom transformatorstations, stedelijk gebied en bedrijventerreinen.
7. De Brabantse ambitie is om een vooraanstaande regio in Europa te zijn en te blijven op het gebied van kennis en innovatie. Bij die ambitie past een concurrerend en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor Brabantse en internationale bedrijven.
8. Schaalsprong in stedelijkheid. Er ontstaat een nieuw stedelijk Brabant met hoogstedelijke milieus in de centrumsteden Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch en Eindhoven (te beginnen in en rond de binnensteden en spoorzones), en meer stedelijke milieus in de middelgrote steden zoals Helmond, Roosendaal en Oss.
9. Bij de mobiliteitstransitie zetten we in op het beter, frequenter en sneller verbinden van de steden, zodat de Brabantse steden steeds meer kunnen functioneren als een groot samenhangend stedelijk netwerk goed verbonden met de omliggende stedelijke regio's in Nederland, Duitsland en België.
10. Leefbare en vitale dorpen zijn essentieel onderdeel van het stedelijk netwerk. We versterken de Brabantse dorpen door in de nabijheid van de ov-knooppunten en voorzieningen van die dorpen te bouwen.

Zoals in de inleiding geschreven, zoeken we naar oplossingen voor de wettelijke opgaven natuur en water rondom het Natura 2000 gebied. Dit doen we op zo'n manier dat er ook een goed landbouwperspectief is en met oog voor andere uitdagingen zoals woningbouw en energietransitie. Hiermee ligt het accent op de thema's 1 t/m 6 uit het Ruimtelijk voorstel

Brabantse Omgevingsvisie

In december 2018 hebben Provinciale Staten de Brabantse Omgevingsvisie vastgesteld. Met de omgevingsvisie formuleert de provincie haar ambitie: 'Hoe moet de Brabantse leefomgeving er in 2050 uitzien?' De basisopgave luidt: Werken aan veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit.

Daarnaast focust men op vier hoofdpogaven:

- Werken aan de Brabantse energietransitie
- Werken aan een klimaatproof Brabant
- Werken aan de slimme netwerkstad
- Werken aan een concurrerende, duurzame economie

Deze hoofdpogaven en basisopgave zijn onderling met elkaar verbonden.

Een verdere uitwerking van de ambities en opgaven gebeurt in programma's en thematische beleidskaders. Die uitwerking is een taak die op de visie volgt (zie beleidskader natuur en beleidskader landbouw en voedsel zoals eerder in deze paragraaf beschreven). De gebiedsgerichte aanpak heeft de ambitie om de uitwerking van de opgaven in lijn met dit beleid op te pakken.

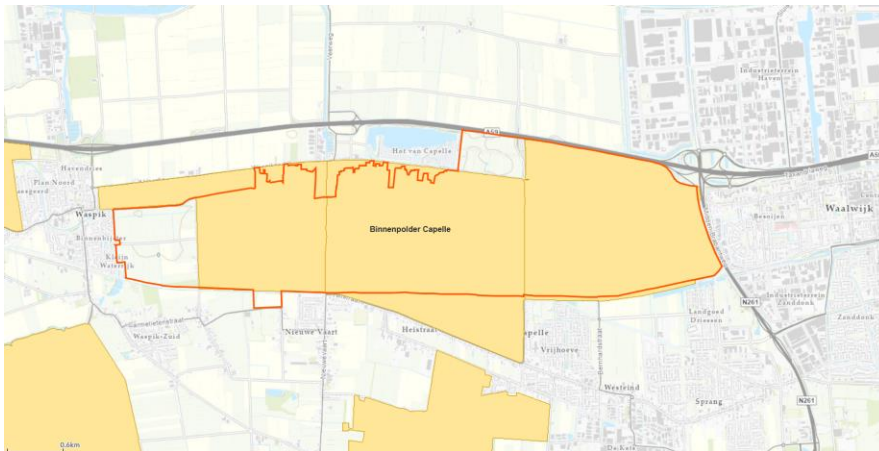
Omgevingsverordening

In de omgevingsverordening zijn provinciale regels voor ontwikkelingen vastgelegd. Deze regels kunnen van toepassing zijn op initiatiefnemers, inwoners of bedrijven die ontwikkelingen willen realiseren (algemene regels voor activiteiten), maar ook voor bestuursorganen van de overheid (instructieregels). Waar de provincie het voor het zeggen heeft komt

voorgenoemd beleid terug in regels binnen de provinciale verordening. Voor veel regels zijn specifieke werkingsgebieden aangeduid op de kaart van de verordening. Het gaat te ver alle regels hier te benoemen, maar enkele specifieke werkingsgebieden die van toepassing zijn op de Westelijke Langstraat en lichten we hieronder toe.

Cultuurhistorisch waardevol gebied

De oostelijke binnenpolder is een voor Noord-Brabant uniek overblijfsel van een Middeleeuws landschap ten tijde van de grote veenontginning waarin sporen van de oorspronkelijke ontginning, van secundaire ontginningen en van turfwinning bewaard zijn gebleven. Het gebied is daarom aangewezen als aardkundig en cultuurhistorisch waardevol gebied.

Figuur 12: Begrenzing aardkundig (rood) en cultuurhistorisch (oranje) waardevol gebied

Ontwikkelingen binnen deze aanduiding moeten rekening houden met de cultuurhistorische waarden van het gebied.

Reserveringen waterberging

In de Omgevingsverordening zijn de gebieden opgenomen die gevoelig zijn voor wateroverlast (reserveringsgebieden waterberging). De Westelijke Langstraat is aangewezen als reserveringsgebied voor waterberging. Dat betekent dat een omgevingsplan of vergunning zorgt voor behoud van water kunnen vasthouden in het gebied en dat er beperkingen gelden voor bouwactiviteiten en ophogen van gronden.

Figuur 139: Reserveringsgebieden waterberging

3.4 Waterschap

Waterbeheerprogramma 2022–2027

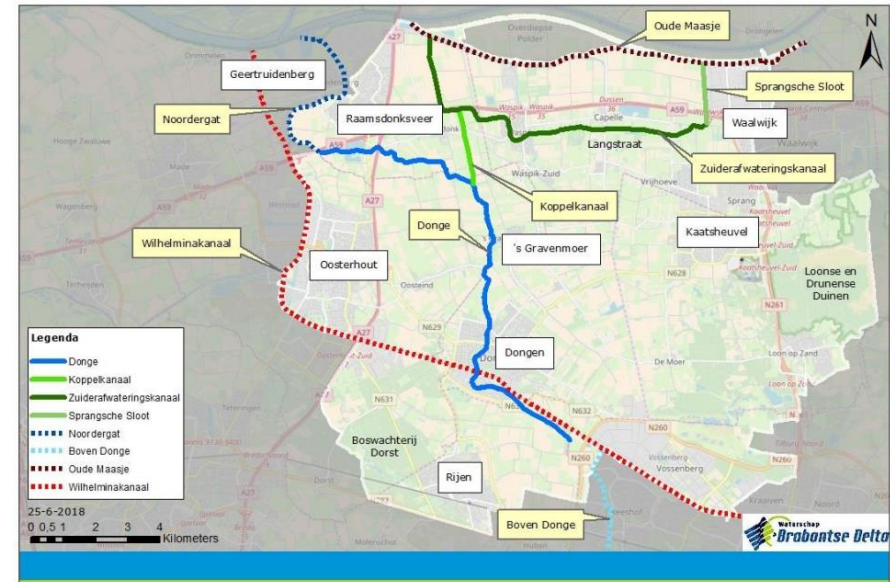
Met het Waterbeheerprogramma 2022–2027 bepaalt Waterschap Brabantse Delta de doelstellingen en haar strategie. Het waterschap werkt, samen met andere organisaties aan een klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap voor Midden- en West-Brabant voor de middellange (2027/2030) en lange termijn (2050). In het programma neemt het waterschap de kerntaken als uitgangspunt. Die taken zijn: bescherming tegen overstromingen en zorgen voor schoon en gezond water dat voldoende voorhanden is.

Watersysteemanalyse Beneden Donge

Waterschap Brabantse Delta heeft in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) 25 'waterlichamen' aangewezen waarvoor doelen zijn vastgelegd. Het waterschap levert veel inspanningen om die KRW-doelen te realiseren, maar de waterlichamen voldoen nog niet (volledig) aan die doelen. Met watersysteemanalyses wil het waterschap inzicht krijgen in het functioneren van de waterlichamen, de effectiviteit van maatregelen en de haalbaarheid van doelen.

De Westelijke Langstraat is onderdeel van het oppervlaktelichaam Beneden Donge, waarvoor een watersysteemanalyse is uitgevoerd. Het gaat dan vooral om het Zuiderafwateringskanaal, die door de Westelijke Langstraat stroomt. Volgens de aanbeveling uit de watersysteemanalyse en vanwege de nieuwe indeling is het KRW-type gewijzigd van R6 in M3 (gebufferd [regionaal] kanaal) en is de status aangepast van sterk veranderd in kunstmatig.

Voor KRW-waterlichamen (Zuiderafwateringskanaal en Oude Maasje) gelden doelstellingen voor chemische alsook ecologische kwaliteit. Met name de chemische staat is momenteel nog niet voldoende. Dit is beschreven in de KRW-factsheet.

Figuur 14: Watersysteem Beneden Donge

3.5 Gemeente Waalwijk

Structuurvisie Waalwijk 2025

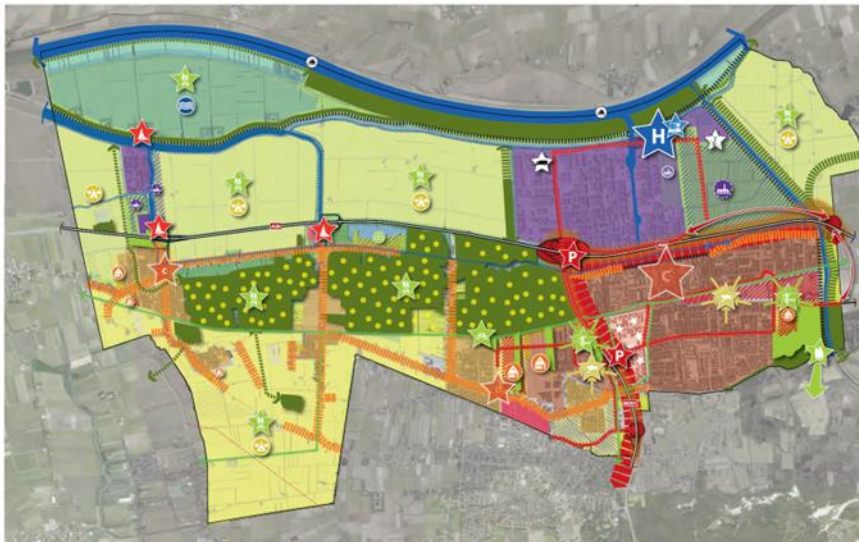
In 2016 heeft de gemeenteraad de Structuurvisie Waalwijk 2025 vastgesteld met daarin de volgende ambitie: *Waalwijk is een stedelijk knooppunt in de regionale netwerken van Midden-Brabant, met lokaal een krachtige economische functie en karakteristieke kernen in een unieke landschappelijke omgeving.*

In de structuurvisie benoemt de volgende ontwikkelingen die relevant zijn voor de Westelijke Langstraat:

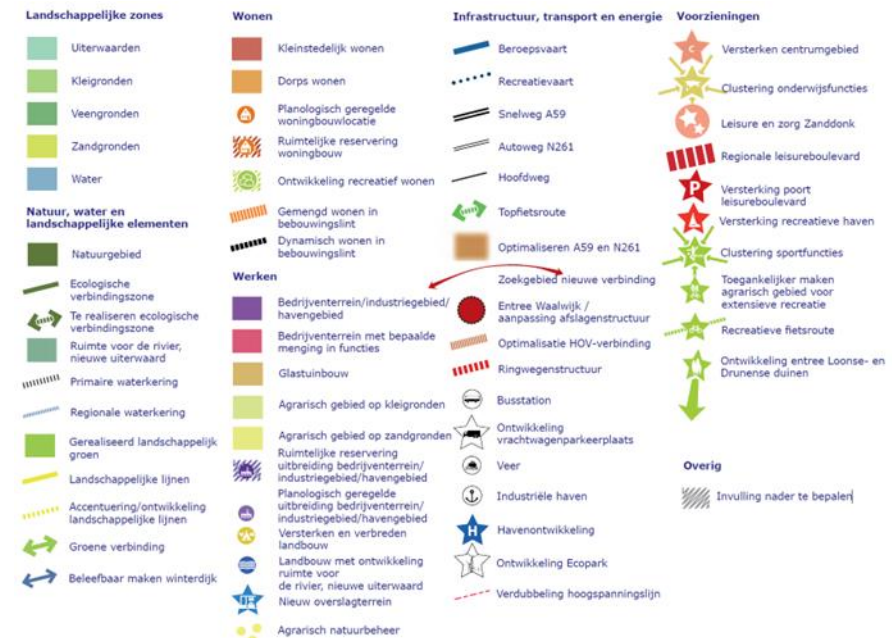
- Natuurgebied en agrarisch natuurbeheer in de Westelijke Langstraat.
- reserving woningbouw Landgoed Driessen, fase I en II.

- Ruimtelijke reservering uitbreiding bedrijventerrein Maasoevers-Scharlo en ten westen van Bedrijventerrein Haven.
- Versterken en verbreden landbouw ten noorden van de A59 en ten zuiden van het Halvezolenpad.
- Toegankelijker maken agrarisch gebied voor extensieve recreatie.
- Bestaande contrasten tussen de verschillende landschapszones middels de volgende thematisering: uiterwaarden, kleigronden, veengronden en zandgronden.
- Landschappelijke lijnen en vlakken accentueren of ontwikkelen vanwege cultuurhistorisch belang of landschappelijke inpassing. Bijvoorbeeld met laanbeplanting en/of andere groenvoorzieningen.

Zie ook de bijbehorende visiekaart van de structuurvisie.

Figuur 15 : Visiekaart structuurvisie Waalwijk

Omgevingsvisie Waalwijk 2040 - 2050

Waalwijk werkt aan een nieuwe omgevingsvisie welke naar verwachting in 2025 kan worden vastgesteld. De huidige maatschappelijke opgaven voor wonen, werken, voorzieningen en landbouw vragen om het bepalen van een nieuwe ruimtelijke koers in het fysiek domein. In samenhang met het oplossen van de opgaven op het vlak van klimaatadaptatie, energietransitie, slimme mobiliteit, biodiversiteit, gezondheid, inclusiviteit en circulaire economie. Om ruimte te bieden aan al die opgaven met behoud van onze ruimtelijke kwaliteit, zullen we slimmer en duurzamer moeten verstedelijken. Besluitvorming over de omgevingsvisie moet nog plaatsvinden en kan onze visie zoals nu opgenomen in de structuurvisie en andere gemeentelijke beleidsdocumenten nog wijzigen.

Woonvisie en woondeal SRBT

In Brabant is er een groot woningtekort. De stedelijke regio Breda Tilburg (SRBT) is daarin geen uitzondering. Om de woningbouwopgave te realiseren, zijn er woondeals gesloten met het Rijk. Voor de SRBT is ook een dergelijke woondeal gesloten. Gemeente Waalwijk moet minimaal 1.180 woningen bouwen in de periode tot en met 2026. Landgoed Driessen fase II, gelegen in directe nabijheid van de Langstraat, is daarbij als sleutellocatie aangewezen. De gemeente werkt aan een nota van uitgangspunten voor deze sleutellocatie.

Verder heeft de gemeente in haar woonvisie 2020 uitgangspunten voor woningbouw aangemerkt. Deze hebben betrekking op drie hoofdthema's:

- Betaalbaarheid
- Wonen en zorg
- Leefbaarheid en duurzaamheid

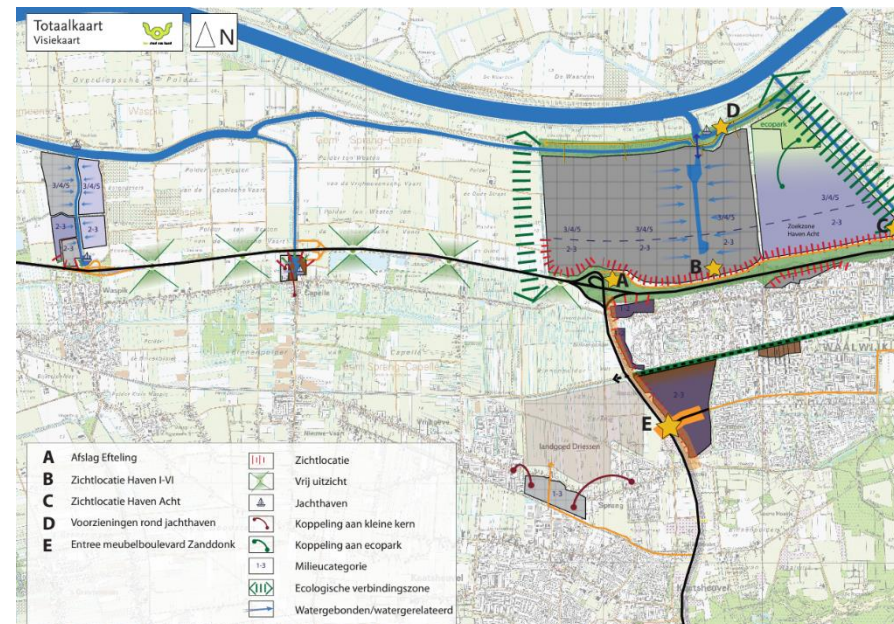
Nota wensbeelden bedrijventerreinen

In de gemeente Waalwijk liggen kleine en grotere bedrijventerreinen, sommige gelegen nabij de Westelijke Langstraat. In 2012 is de 'Nota wensbeelden, uitgangspunten en bouwstenen bedrijventerreinen' vastgesteld.

Hierbij heeft de gemeente ook rekening gehouden met de bestaande ruimtelijke kwaliteiten van Waalwijk. Binnen de context van het gebied de Westelijke Langstraat zijn de volgende zaken van belang:

- Bedrijventerreinen Maasoevers en Scharlo (ten noorden van Waspik) worden gezien als uitbreidingslocatie met een regionale opvangfunctie voor bedrijven die zich willen vestigen binnen een landelijke kleinschalige kern. Maasoevers en Scharlo zijn daardoor geschikt voor de opvang van bedrijven uit de kleinere kernen in de regio. Uitbreiding van bedrijventerrein Maasoevers in oostelijke richting zou geschikt kunnen zijn voor relatief kleinere bedrijven welke watergerelateerd zijn;

- Aandacht besteden aan bestaande knelpunten die milieuzoneringen (geluid & licht) veroorzaken. Dit geldt ook bij uitbreiding/nieuwbouw bedrijventerreinen.
- Bij de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen of uitbreidingen van bestaande terreinen is het vrije uitzicht over bepaalde gebieden (waaronder de Westelijke Langstraat) ook iets om rekening mee te houden.

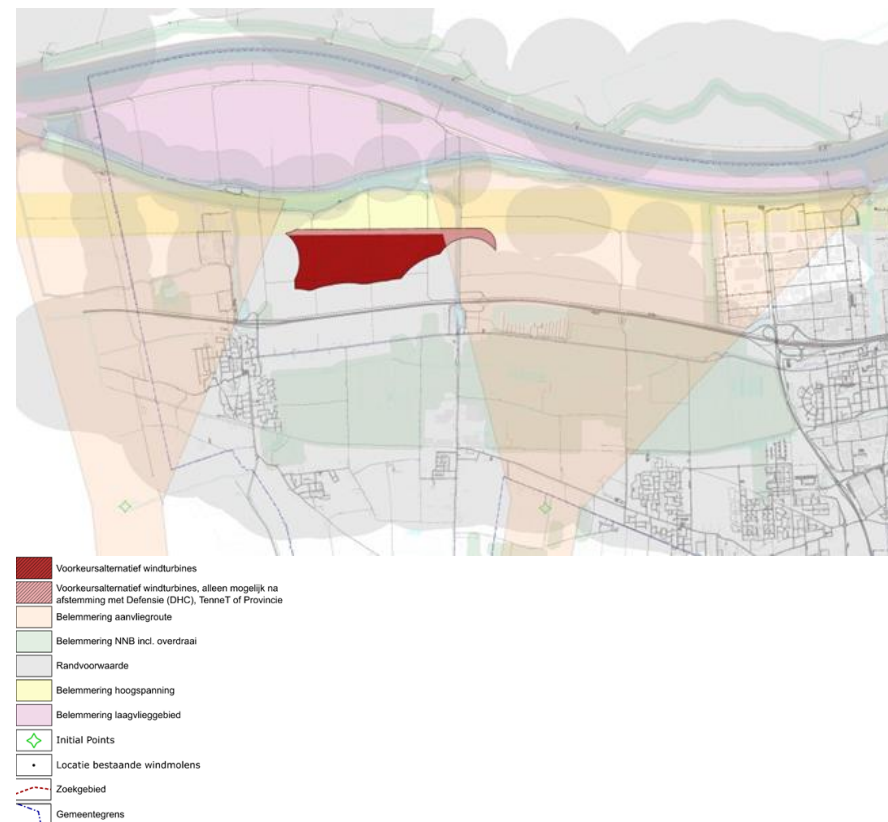
Figuur 106: Visiekaart gemeente Waalwijk

Beleidsvisie Grootschalige Opwek Duurzame Energie

Op 7 maart 2024 heeft de gemeenteraad van Waalwijk de Beleidsvisie Grootschalige Opwek Duurzame Energie vastgesteld. Deze beleidsvisie is een uitwerking op de REKS (Regionale Energie- en klimaatstrategie). De REKS brengt voor het Hart van Brabant (waar Waalwijk onderdeel van is) in kaart

hoe en waar energie duurzaam kan worden opgewekt en bespaard. Ook is er aandacht voor het aanpassen van van de omgeving aan het veranderende klimaat. De gemeente Waalwijk wil in 2030 de helft van de Waalwijkse behoefte aan elektriciteit in haar eigen gebied opwekken. De in de Beleidsvisie aangewezen plaatsingszones voor zonne- en windenergie bieden samen voldoende ruimte om te voldoen aan de gemeentelijke doelstelling. Een deel van de plaatsingszone voor windmolens ligt nabij de Westelijke Langstraat. Zo zou een deel van Windpark Buitenpolders op circa 1.5 kilometer van het natuurgebied de Langstraat geplaatst kunnen worden. Er is een milieueffectrapport toegevoegd bij de Beleidsvisie. Daaruit volgt dat windmolens in de nu aangewezen plaatsingszones mogelijk zijn, maar wel aan enkele bijzondere, aanvullende voorwaarden moeten voldoen.

De gemeente is bezig met beleid voor initiatieven vanuit agrarische bedrijven voor het oprichten van kleine windmolens, ook wel erfmolens genoemd. Deze zijn bedoeld voor het opwekken van energie op eigen terrein in het agrarisch gebied. Het kan zijn dat het oprichten van een kleine windturbine invloed heeft op de Westelijke Langstraat. Met voorwaarden in het beleid wordt onevenredige negatieve invloed op de omgeving voorkomen.

Figuur 17: Zoekgebied en plaatsingszones windenergie

Visie op Landschap, cultuurhistorie en archeologie Westelijke Langstraat

In 2017 heeft de gemeenteraad van gemeente Waalwijk 'Het verhaal van de Westelijke Langstraat' vastgesteld met daarin een visie op landschap, cultuurhistorie en archeologie. Het dient als kapstok om in het gebied aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische elementen met elkaar te verbinden en beleefbaar te maken.

In de visie leest u meer over het algemeen landschappelijk decor vanuit de ontwikkelingen in vele historische periodes. Daarna beschrijft men de verschillende deelgebieden met bijbehorende kansen voor versterking/meekoppeling. Verder kunt u meer lezen over de cultuurhistorische strijdtonelen. De strijdtonelen vertellen thematisch het verhaal van de Westelijke Langstraat. De vier strijdtonelen zijn: water-land, land-mens, mens-mens en mens-water. Tot slot ziet u in aantal kaarten de archeologische spots (aandachtsgebieden) in de Westelijke Langstraat. De hoger gelegen dekzandkoppen en zandschellen in het zuiden van de Westelijke Langstraat, historische bewoningslinten en historische kernen zijn het meest van belang te beschermen.

Conclusie is dat de verschillende landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische vlakken, lijnen en elementen als het ware in een driehoeksverhouding met elkaar verbonden of zelfs verweven zijn. Dit is belangrijk voor de herinrichting van het gebied om rekening mee te houden.

Plan voor cultuur, educatie, erfgoed en recreatie Westelijke Langstraat

Als aanvulling op 'Het verhaal van de Westelijke Langstraat' heeft de gemeente Waalwijk een overzicht van lopende/toekomstige projecten en acties opgesteld. Hierin staan zowel afgeronde/lopende projecten als toekomstige opgaven/acties om het gebied beleefbaar te maken voor de aspecten cultuur, educatie, erfgoed en recreatie.

Denk daarbij aan:

- Herkenbaarheid van het gebied met 'landingsplekken' op websites met informatie
- Slagkrachtprojecten: bodemopbouw, de turfwinning, de wielen, de Meerdijk en de Schans
- Onderhoud

Op basis van dit plan zijn er al toegangspanelen geplaatst en zijn nog diverse elementen in ontwikkeling zoals: picknicktafel met spel, informatieborden en een interactief bord dat de bodemopbouw laat zien.

3.6 Gemeente Loon op Zand

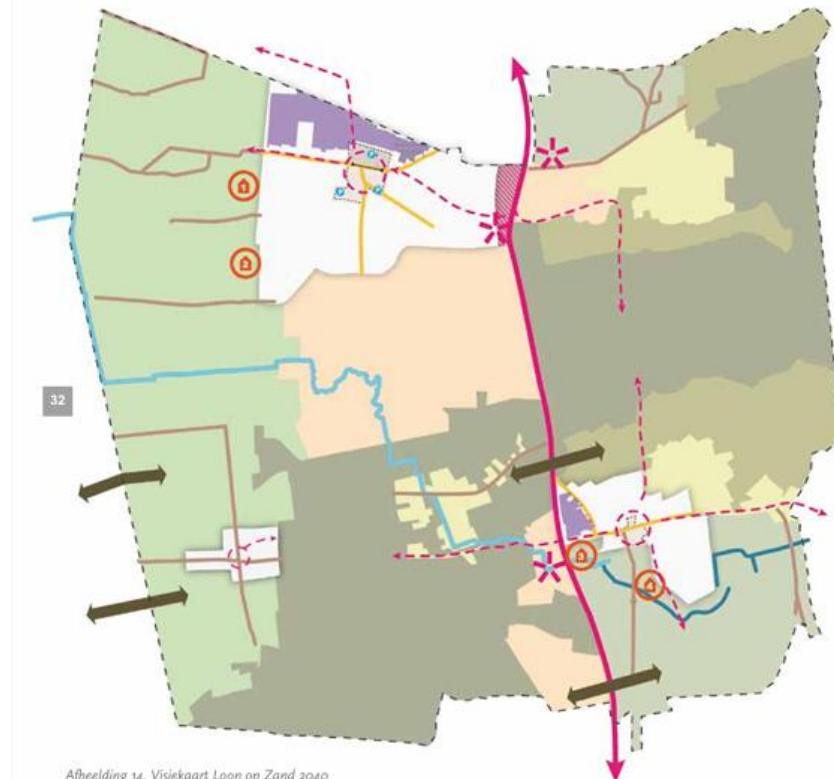
Omgevingsvisie Loon op Zand

In haar omgevingsvisie staan de hoofddoelen en ambities tot 2040 in de fysieke leefomgeving van de gemeente Loon op Zand. Binnen de omgevingsvisie zijn zes speerpunten:

- 1** In 2040 hebben we duurzame groene dorpen: groene kwaliteit van buitengebied terug laten komen in wijken en centra. Bovendien is het doel dat in 2040 een groot deel van de wijken energieneutraal en klimaatadaptief is.
- 2** Recreatief profiel verbreden. De ambitie is om het recreatief aanbod te versterken en te verbreden. Groei is enkel mogelijk op een duurzame manier en in balans met de natuurlijke leefomgeving.
- 3** Iedereen doet op eigen kracht mee: iedereen in de lokale samenleving kan mee doen en het versterken van de gemeenschappen.
- 4** Slimme bereikbaarheid: In 2040 beter bereikbaar zijn en minder verkeersdruk ervaren.
- 5** Toekomstbestendige centra. Sterkere rol voor centra in de samenleving en de centra te verbinden met de sterke recreatiesector van de gemeente.
- 6** All-inclusive landschap. Kwaliteit van het landschap en de natuur versterken en tegelijk ruimte te geven aan allerlei nieuwe functies die goed passen in het buitengebied.

De omgevingsvisie staan drie ontwikkelingen die belangrijk zijn voor de Langstraat:

1. Afronding / uitbreiding bedrijventerrein De Kets West fase 3
2. Uitbreidingslocatie voor wonen Westwaard fase 2 en 3
3. Kleinschalige recreatiemogelijkheden passend bij transformatie of verbreding bedrijfsvoering in buitengebied

Afbeelding 14. Visiekaart Loon op Zand 2040

Figuur 18: Visiekaart Gemeente Loon op Zand

4 Voortraject

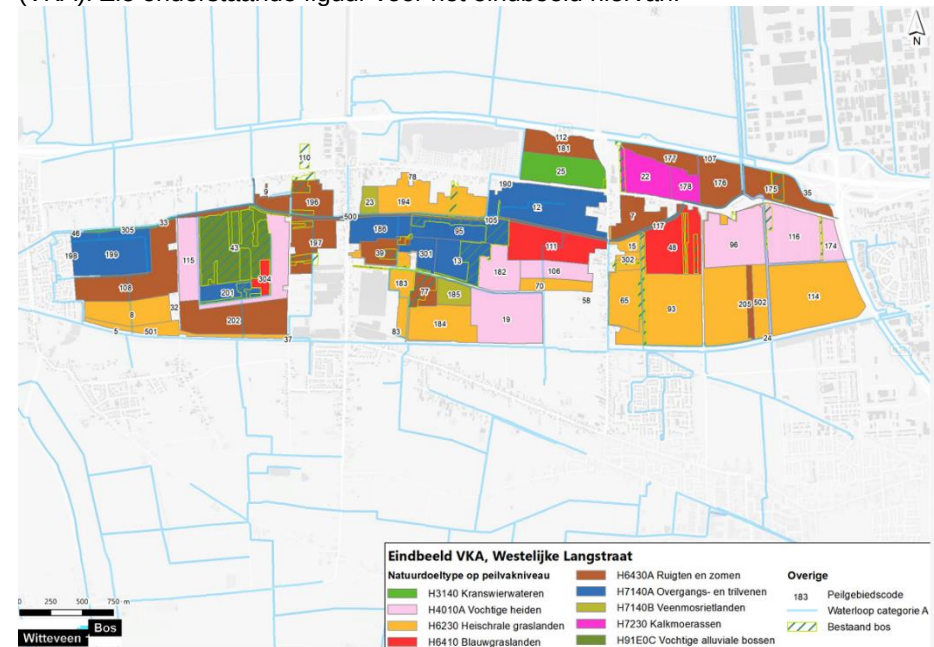
Dit verkenningdocument is een tussenproduct van de gebiedsgerichte aanpak en is een vervolg op eerdere processen, doelstellingen en maatregelen voor de Westelijke Langstraat. Het proces focust zich op het gebied rondom het Natura 2000 gebied Westelijke Langstraat. Het voortraject richtte zich op de gronden binnen het Natura 2000 gebied. Dit voortraject is vanzelfsprekend belangrijk en hangt samen met deze verkenning. Zie hiervoor ook de figuur in paragraaf 1.1. Hieronder leest daarom meer over de processen en maatregelen uit het voortraject: fase 1 en 2.

4.1 Proces fase 1 en 2

De Staatssecretaris van Economische Zaken heeft de Westelijke Langstraat is op 23 mei 2013 aangewezen als Natura 2000-gebied onder de naam Langstraat. Daarmee is de Langstraat onder de Europese Habitatrichtlijn komen te vallen. De lidstaten wijzen speciale beschermingszones aan en moeten ervoor zorgen dat deze Natura 2000-gebieden niet verder in kwaliteit achteruitgaan. De Habitatrichtlijn verplicht de Europese Lidstaten om zogenaamde instandhoudingsmaatregelen te treffen voor de Natura 2000-gebieden. Hierbij hoort het vaststellen van beheerplannen. De verplichting om een beheerplan op te stellen is opgenomen in artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie (GS) waarin het Natura 2000-gebied ligt, is verantwoordelijk voor het beheerplan. Daarin moeten instandhoudingsmaatregelen en de beoogde resultaten van die maatregelen komen te staan. GS hebben het beheerplan van de Langstraat vastgesteld op 23 mei 2013 zie ook paragraaf 3.3. Als onderdeel van het beheerplan zijn voor Natura 2000 gebieden zogenaamde PAS (Programma Aanpak Stikstof) gebiedsanalyses uitgevoerd. Voor de Westelijke Langstraat is deze analyse in 2017 uitgevoerd. Hieruit blijkt dat een aantal natuurtypen binnen het gebied af neemt. De Europese wetgeving rondom Natura 2000 gebieden verplicht dan het nemen van maatregelen om

deze afname te stoppen. Naast maatregelen om de afname tegen te gaan moeten er maatregelen worden genomen om te zorgen dat de overige natuurtypen in stand blijven. Om dit te bereiken waren binnen het Natura 2000 gebied aanpassingen nodig aan de waterhuishouding, zoals peilveranderingen. Ook was het noodzakelijk om in het Natura 2000 gebied gelegen landbouwgrond om te zetten in natuur (natuuruitbreiding). Hierdoor kunnen we de doelen halen.

Om deze wettelijke natuuropgave uit te voeren, is allereerst in het voortraject een milieueffectrapportage opgesteld. Hierin staat een voorkeursalternatief (VKA). Zie onderstaande figuur voor het eindbeeld hiervan.

Figuur 19: Eindbeeld VKA Natura-2000 gebied

In het voortraject is gekozen om de maatregelen uit te voeren in twee fases, lopende van de periode vanaf 2017 tot 2021 voor fase 1 en de periode 2021 tot 2027 voor fase 2. De periode tot 2021 (fase 1) was gericht op het stoppen van de verdere achteruitgang van bedreigde habitattypen en het behoud van het huidige areaal en de kwaliteit van de overige habitattypen.

Voor de periode 2021 tot 2027 (fase 2) geldt een uitbreidings- en verbeteringsdoelstelling van bestaande, kwelafhankelijke habitattypen binnen het Natura 2000-gebied Langstraat. Daarnaast maakt het verder ontwikkelen van het Natuur Netwerk Brabant (NNB) onderdeel uit van fase 2.

Om dit te bereiken hebben Gedeputeerde Staten in maart 2020 een provinciaal inpassingsplan (PIP) vastgesteld. Dit heeft als doel heeft een planologisch kader te bieden voor het bestaande natuurgebied en voor het uitvoeren van natuurherstelmaatregelen. Dit PIP geldt voor fase 1. Begin 2024 is een PIP-wijziging vastgesteld. De bestemming van 27 hectare grond van agrarisch naar natuur is aangepast. Dit als onderdeel van fase 2.

4.2 Maatregelen fase 1 en 2

Om de vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen voor de Westelijke Langstraat uit het Natura2000-beheerplan Langstraat te kunnen halen, is het nemen van hydrologische en ecologische maatregelen belangrijk.

Fase 1

In 2021 en 2022 zijn de maatregelen voor de realisatie Westelijke Langstraat fase 1 uitgevoerd. In deze fase is het watersysteem van het hele plangebied Westelijke Langstraat heringericht, is het eerste deel van het natuurherstel in het Natura 2000-gebied, gericht op instandhouding uitgevoerd en is een deel van het NNB gerealiseerd en ingericht.

Fase 2

In de 2e fase (van 2022 tot 2027) wordt het gewenste eindbeeld 2027 gerealiseerd van het totale gebied Westelijk Langstraat. In deze periode wordt het waterpeil stap voor stap opgezet tot aan het gewenste (hogere) waterpeil en worden eventueel nog extra percelen afgegraven als de monitoring van de peilopzet daar aanleiding toe geeft. Ook wordt het restant van de gronden, voor het Natura 2000-gebied en NNB verworven (circa 80 hectare) en ingericht. De eerste peilopzettingen zijn momenteel al uitgevoerd en ook de verwerving en inrichting van het NNB loopt momenteel.

4.3 Voortraject in relatie tot de gebiedsgerichte aanpak

Het voortraject richtte zich op maatregelen in het Natura 2000 gebied. Om de wettelijke opgaven voor natuur en water te halen is het echter ook van belang te kijken naar het gebied rondom het Natura 2000 gebieden. Naast de wettelijke opgaven voor natuur en water zijn hier ook gebiedsdoelen voor landbouw, woningbouw en duurzame energie aan de orde. De gebiedsgerichte aanpak is daarmee een vervolgstap op het voortraject waarbij ook in de zone rondom het Natura 2000 gebied wordt gekeken naar oplossingen voor de wettelijke opgaven voor natuur en water, rekening houdend met gebiedsdoelen van dit gebied.

5 Nadere analyse van de opgaven en het gebied

Zoals in paragraaf 1.3 staat, hebben we drie analyses uitgevoerd waarmee we enkele opgaven in het gebied kunnen aanscherpen. Mede op basis van deze analyses ontstaan duidelijke inzichten in de opgaven natuur/ecologie en stikstof. Ook krijgen we inzicht in de kansen en knelpunten van de diverse ontwikkelingen, zoals de agrarische ondernemers rondom de Westelijke Langstraat deze ervaren. Mede op basis van deze nadere analyses hebben we meer inzicht in de ligging en omvang van 'het gebied rondom het Natura 2000-gebied'. De ligging en omgang van een degelijk gebied kan per onderwerp verschillen. In de visiefase wordt het gebied rondom het Natura 2000-gebied nader gedefinieerd.

5.1 Natuurdoelanalyse en advies Ecologische Autoriteit

Natuurdoelanalyse (2023)

De directe aanleiding voor de uitvoering van natuurdoelanalyses (NDA) is het opstellen van de gebiedsplannen van het Nationaal Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN), zoals ook beschreven in hoofdstuk 3. De NDA moet duidelijk maken of de bestaande en geplande maatregelen voldoende zijn voor het halen van de doelen voor het in stand houden van de beschermde natuur. Of dat aanvullende maatregelen nodig zijn.

De NDA onderscheiden instandhoudingsdoelstellingen (oppervlakte of kwaliteit), uitbreidingsdoelstellingen (oppervlakte) en verbeterdoelstellingen (kwaliteit) voor de natuur in het gebied. Ook gelden er wateropgaven; optimale watercondities zijn van belang voor het gebied.

De NDA stelt dat veel onbekend is over de trends van oppervlakte en kwaliteit van de natuur in het gebied. De trends die wel bekend zijn, zijn neutraal/stabiel (oppervlakte kranswierwateren en blauwgraslanden) of negatief (kwaliteit

meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, oppervlakte trilvenen en kalkmoerassen). De oppervlakte en kwaliteit voor grote modderkruiper hebben zich stabiel of mogelijk positief ontwikkeld.

Voor de meeste habitattypen en voor het leefgebied van kleine modderkruiper zegt de NDA dat er wellicht al sprake is van verslechtering en dat verdere verslechtering ook niet uitgesloten is. We moeten alle zeilen bijzetten om de natuurdoelen te halen. In NDA zijn de genomen maatregelen in fase 1 en 2 nog niet meegenomen. De NDA is kunt u hier raadplegen:

<https://www.brabant.nl/@11082/natuurdoelanalyse-langstraat>

Advies ecologische autoriteit (2024)

De provincie heeft de Ecologische Autoriteit (EA) gevraagd te toetsen of de NDA een goede basis kan vormen voor de maatregelen in het gebiedsprogramma

Volgens de EA stelt de NDA dat de natuur in het Natura 2000-gebied is aangetast door onder andere vermesting (door stikstofneerslag en inspoeling van meststoffen via grondwater), verzuring en verdroging. Alleen geven de NDA geen volledig beeld van trends in de natuur door de jaren heen. De mate van verslechtering is hierdoor niet precies vast te stellen. Daarom is ook niet goed te bepalen welke (en hoeveel) herstelmaatregelen nodig zijn om verdere verslechtering te voorkomen. Het recente, grootschalige herinrichtingsplan (lees de uitgevoerde maatregelen uit fase 1 en 2, zie hoofdstuk 4) heeft waarschijnlijk grote, positieve gevolgen voor de hydrologische situatie en de natuurkwaliteit. Deze komt in de NDA slechts zijdelings aan bod, omdat de NDA grotendeels parallel aan de uitvoering van de maatregelen in fase 1 zijn gemaakt.

Voor een goede inzet van de NDA in het gebiedsproces is van belang om de maatregelen uit fase 1 en de gebiedsgerichte aanpak in samenhang te bekijken vergelijkend met de adviezen uit de NDA.

Een aantal andere aanvullende maatregelen is logisch en nu al goed onderbouwd. Denk aan de noodzaak tot het verlagen van de stikstofbelasting en herstel van aanvoer van basenrijk grondwater. Onzeker is of deze maatregelen samen voldoende zijn om verdere verslechtering te voorkomen.

In haar advies geeft de autoriteit aan welke maatregelen volgens haar snel moeten worden opgepakt en waarmee we snel kunnen starten. Het gaat hier om maatregelen waarvan zeker is dat ze nodig zijn om verslechtering te voorkomen en waarvan de ecologische risico's heel klein zijn. De volgende maatregelen zijn goed onderbouwd, deels al gestart en van groot belang voor het behalen van de natuurdoelen en voor het voorkomen van (verdere) verslechtering:

- Verlagen van de stikstofdepositie door bronaanpak. Negatieve effecten blijven bestaan of nemen toe als de stikstofdepositie niet naar beneden gaat. Natuur verslechtert daardoor nog meer.
- Onverminderd voortzetten van de uitvoering van het inrichtingsplan en het huidige natuurbeheer. Dit is noodzakelijk om de huidige natuurwaarden te behouden.
- Verbeteren van de hydrologie. Aanvoer van basenrijk grondwater (via kwel) is essentieel om de gewenste kwaliteit voor blauwgraslanden, trilvenen, kalkmoerassen en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden te bereiken. Zo staat het ook in de NDA. Tijdens een veldbezoek (voorjaar 2024) bleek dat het interne waterhuishoudkundige systeem al sterk verbeterd is vergeleken de situatie zoals beschreven in de NDA. We moeten het oppervlaktewatersysteem nog gedetailleerder inrichten en we moeten nog enkele maatregelen uitvoeren. Advies is om dit proces af te ronden en daarna een evaluatie uit te voeren om te beoordelen of de

gewenste omstandigheden bereikt zijn. Dit is ook van belang vanwege de verwachte toename van verdroging in de toekomst onder invloed van klimaatverandering.

Het treffen van bovengenoemde maatregelen helpt om de verslechtering te voorkomen, maar is mogelijk nog niet voldoende om de Natura 2000-doelen te halen e. Dit is, zoals aangegeven, ook afhankelijk van de verdere uitvoering van het inrichtingsplan en de resultaten daarvan. Het volledige advies kunt u raadplegen via www.ecologischeautoriteit.nl

5.2 Agrarisch perspectief

De gebiedspartners binnen het gebiedsproces willen graag weten hoe de agrarische ondernemers rondom de Westelijke Langstraat zelf hun bedrijfsontwikkeling voor de komende jaren zien. En hoe zich dit verhoudt tot de ontwikkelingen en doelen in het gebiedsproces. Om hier inzicht in te krijgen, hebben onafhankelijke adviseurs van ZLTO met een groep van 41 agrariërs rondom het Natura2000 gebied, individuele keukentafelgesprekken gevoerd. Zij hebben de opgehaalde informatie anoniem gemaakt en verwerkt in de rapportage Eindrapportage Keukentafelgesprekken (zie bijlage 2).

Uit het rapport is op te maken dat gronddruk een belangrijk thema is binnen en rondom het Natura 2000 gebied. Agrariërs ervaren knelpunten in de pacht en het beheer, daar waar de grondeigenaren juist kansen willen bieden. En juist grond(mobiliteit) is voor het realiseren van de diverse opgaven van belang. Het thema verdient daarom nog een nadere bespreking en verdiepingsslag in de visiefase; de belangen zijn namelijk uiteenlopend. In de visiefase besteden we daarom aandacht aan het thema grond door, daar waar mogelijk, een grondstrategie op te stellen. Daarbij is de bedoeling om de verschillende belangen (agrariërs, Staatsbosbeheer, Provincie Noord-Brabant, waterschap Brabantse Delta, gemeenten, etc.) voldoende te kennen en te erkennen. Verder geven de agrariërs aan dat het een uitdaging is om, ondanks de

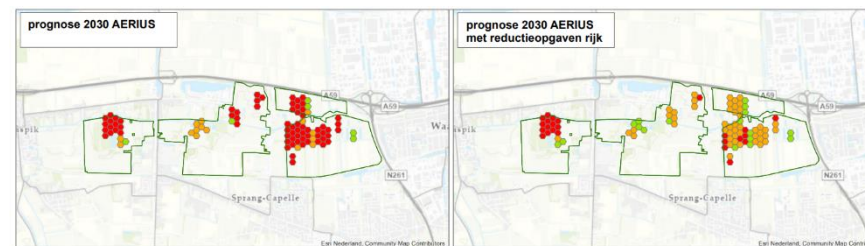
verschillen, te zoeken naar de gezamenlijkheid in het gebiedsproces. Ze willen zich daar graag voor inzetten.

5.3 Stikstof

De provincie heeft TAUW, Pouderoyen Tonnaer, Wageningen University en Research en Wing gevraagd om de stikstofopgave te vertalen naar duidelijke maatregelen voor provincie Noord-Brabant en meer specifiek naar mogelijke aanvullende maatregelen voor de verschillende gebieden. Zij helpen de provincie bij het bepalen van stikstofdoelen en maatregelen in het BOS 2.0 (Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof). Naast deze algemene maatregelen, die gelden voor de hele provincie, bieden zij voor de verschillende gebieden ook inzichten in de huidige situatie en autonome ontwikkeling voor het betreffende N2000 gebied. Zij kunnen scenario's doorrekenen van door het gebiedsteam voorgestelde mogelijke maatregelen en kunnen daarbij advies geven. Zij hebben de eerste stap, inzicht bieden in de huidige situatie en autonome ontwikkeling voor de Westelijke Langstraat, uitgevoerd.

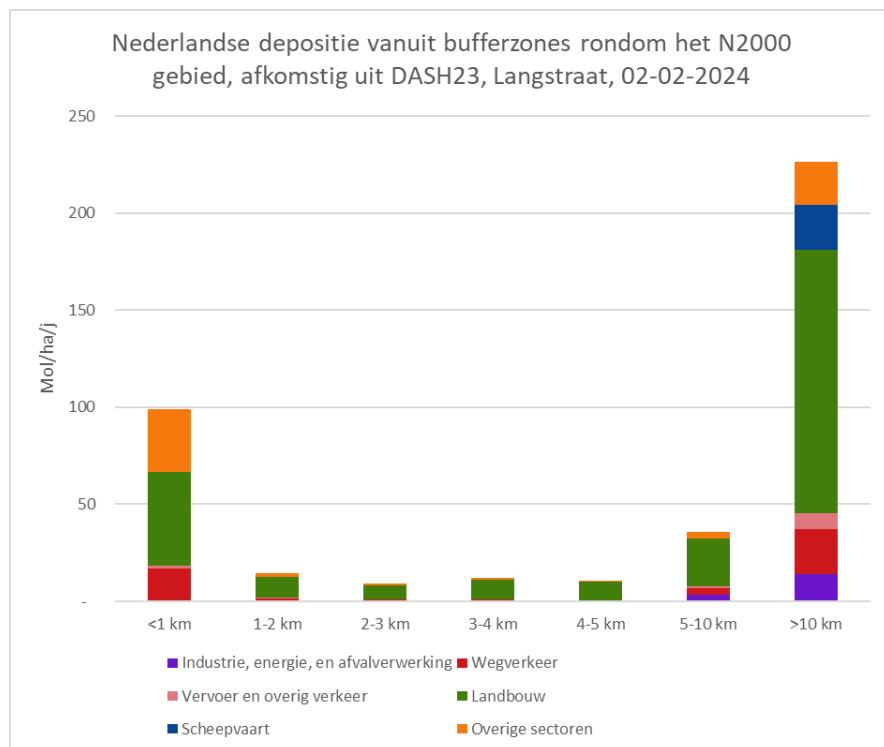
De belangrijkste vragen die in deze eerste stap voor de Westelijke Langstraat inzichtelijk zijn gemaakt zijn: 1) Hoe groot is de stikstofproblematiek van de Westelijke Langstraat? 2) Welke bronnen dragen hieraan het meest bij en 3) Op welke afstand zijn deze bronnen van het Natura 2000 gebied Langstraat gelegen?

Uit deze analyse is gebleken dat de stikstofbelasting veel groter is dan de dat de natuur in de Westelijke Langstraat aan kan (Kritische Depositie Waarde). Deze overbelasting zal ook aanhouden als rekening als we kijken naar de autonome ontwikkeling (wanneer maatregelen uit momenteel vaststaand, veelal nationaal, reductiebeleid worden doorgevoerd).

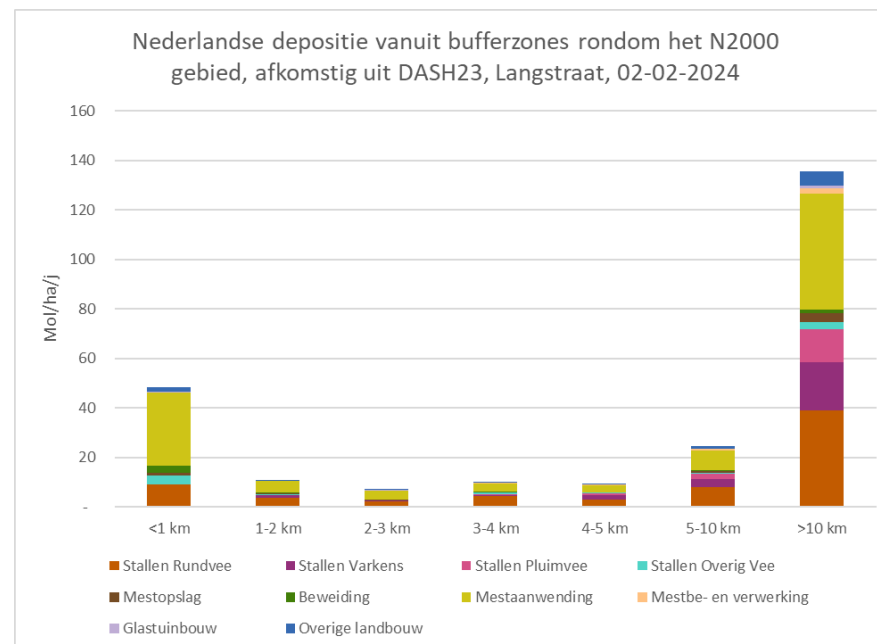
Figuur 20: Mate van overbelasting op stikstofgevoelige habitats in langstraat. Groen = geen overbelasting, rood = grote overbelasting >100%

De analyses laten zien dat het merendeel van deze stikstofneerslag van verder weg (verder dan 10km) komt. Binnen het invloedsgebied van de GGA Westelijke Langstraat komt het merendeel van de stikstofneerslag van bronnen binnen de eerste kilometer. Binnen de eerste kilometer rondom het N2000 gebied hebben de landbouw, stedelijke functies (aangeduid als overig) en wegverkeer de grootste bijdrage.

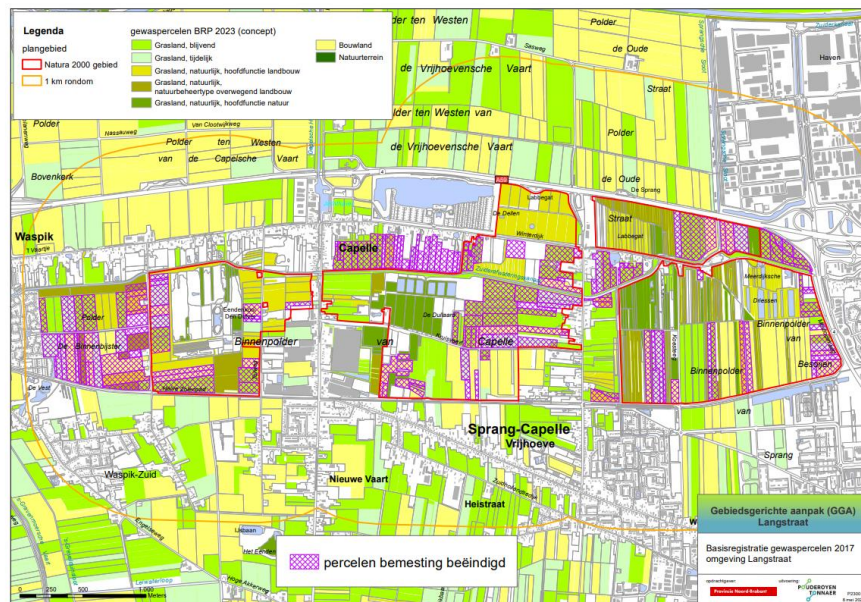
Figuur 21: Herkomst depositie rondom Natura-2000 gebied

De GGA-processen focussen in de regel niet op vermindering stikstof uit wegverkeer of bestaande stedelijke functies. Vermindering binnen deze sectoren is belangrijk, maar zal uit algemeen beleid moeten worden gehaald. Aanvullende stikstofvermindering voor de Westelijke Langstraat moeten we zoeken binnen de landbouw waarbij, op basis van de analyse, vermindering binnen de eerste kilometer het meest bijdraagt. Specifiek kijkend naar stikstofbijdrage van de landbouw valt op dat deze voornamelijk uit bemesting van landbouwgronden en stalemissies bestaat.

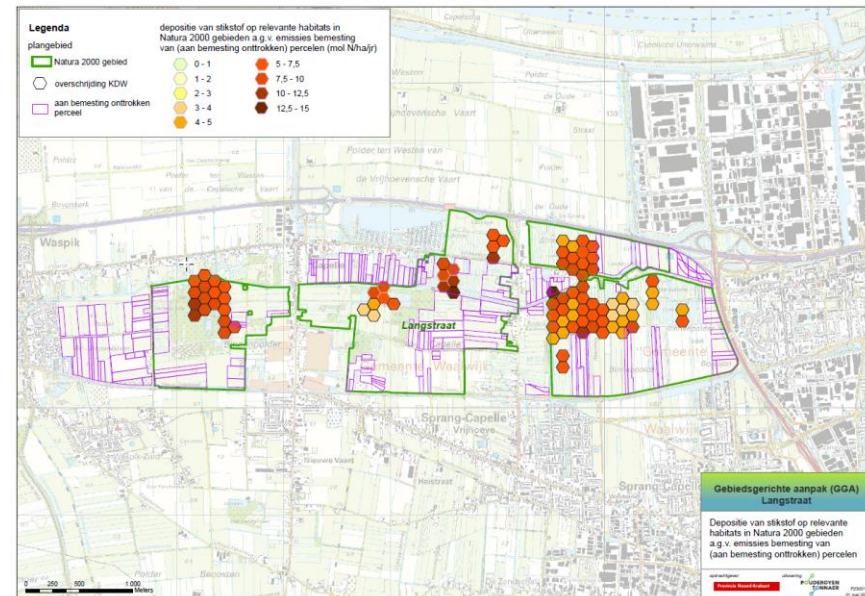
Figuur 22: Herkomst depositie vanuit Landbouw rondom Natura-2000 gebied

Het consortium heeft in de analyse geen rekening gehouden met de maatregelen die in Fase 1 en 2 zijn genomen (zie hoofdstuk 4). Op verzoek zijn zij verder gaan kijken naar de effecten van al genomen maatregelen sinds 2018. Het gaat om de verwerving van agrarische gronden voor natuurherstel in fase 1 en fase 2. Door het uit de agrarische productie nemen van deze gronden is er geen- dan wel veel minder sprake van emissie van stikstof door de aanwending van dierlijke mest. Deze afname is niet meegenomen in de berekening van de huidige emissie- en depositie als er in 2021 nog sprake was van agrarisch grondgebruik.

Figuur 23: In de landelijke Emissieregistratie (2023, cijfers over 2018) is voor de omgeving van de Westelijke Langstraat een stikstofemissie als gevolg van aanwending van dierlijke mest tussen de 10 en 15 kg NH₃/ha/jaar opgenomen, en voor kunstmest tussen de 2,5 en 5 kg NH₃/ha/jaar.

Het consortium is in de analyse uitgegaan van de agrarische percelen die sinds 2018 zijn verworven. Hierdoor is een gemiddelde emissievermindering door bemesting van 10 kg NH₃/ha/jaar gerealiseerd. Dit leidt tot een berekende vermindering van de stikstofdepositie van minimaal 3 mol/ha/jaar en maximaal 14 mol/ha/jaar op de stikstofgevoelige natuur in de Westelijke Langstraat. De afname is het grootst op die plekken waar de agrarische percelen waar de bemesting is/wordt verminderd op korte afstand van de stikstofgevoelige natuur zijn gelegen.

Figuur 24: Afname depositie t.g.v. verminderen emissie t.g.v. aanwending van mest op percelen die zijn verworven, uitgaande van een gemiddelde reductie van de emissie t.g.v. aanwending van 10 kg NH₃/ha/jaar. (bron: opgave percelen waterschap en provincie, agrarisch grondgebruik o.b.v. Basis Registratie Percelen (RVO, 2018 en 2023), bewerking door consortium).

Daarnaast heeft het consortium in beeld gebracht welke aanvullende emissie- en depositievermindering we kunnen behalen door vermindering van de aanwending van mest op agrarische percelen. Het gaat dan om percelen binnen een zone van 1 kilometer van het Natura2000-gebied, rekening houdend met dezelfde uitgangspunten. De nog te behalen vermindering van de stikstofdepositie is maximaal ongeveer 50% -100% zo groot als de al behaalde vermindering. Dit bereiken we vooral door afname van emissies op agrarische percelen op korte afstand (tot 250 meter van de stikstofgevoelige natuur). Afname van bemesting op agrarische percelen in de zone van 250-

500 meter leidt tot een vergelijkbare emissievermindering als de al bereikte emissievermindering, maar tot een kleinere (maximaal 4 mol/ha/jaar) afname van de stikstofdepositie. In de zone van 500-1000 meter is de te bereiken emissiereductie is grootst, maar de depositievermindering is maximaal 5 mol/ha/jaar.

Uit het voorgaande volgt dat we de grootste depositievermindering voor de Westelijke Langstraat kunnen behalen door generieke maatregelen buiten het gebiedsgerichte proces (verder dan 10 kilometer). Denk hierbij aan verduurzamingsmaatregelen voor stallen of stoppers. Binnen de opdracht van de gebiedsgerichte aanpak kunnen we de meeste vermindering behalen binnen de eerste kilometer. Gezien de relatief kleine depositieafname ten opzichte van het potentiële effect van de generieke maatregelen, is dit meer te zien als bijvangst in plaats van een sturend doel. Stikstofafname kunnen we in deze zone ook halen in samenhang met bijvoorbeeld hydrologische maatregelen.

5.4 Hydrologie

De hydrologische situatie binnen en rondom het Natura 2000 gebied de Langstraat is van groot belang voor het halen van natuur- en waterdoelstellingen, maar ook om landbouw te bedrijven of om te kunnen wonen en werken. In fase 1 (zie hoofdstuk 4) hebben de projectpartners provincie Noord-Brabant, waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en gemeente Waalwijk gewerkt aan het hydrologisch systeem met daarbij het doel om de achteruitgang van natuur binnen de Natura 2000 te stoppen. In fase 1 is, naast aanpassingen aan het hydrologisch systeem, tevens nieuwe natuur ingericht en gerealiseerd. Momenteel bevindt dit project zich in fase 2 waarbij, naast instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000, tevens uitbreidingsdoelstelling binnen het projectgebied gerealiseerd wordt. Omdat de gebiedsgerichte aanpak kijkt naar het gebied rondom de Natura 2000 en het projectgebied, willen we ook inzicht krijgen in het functioneren van

het hydrologisch systeem buiten het Natura 2000-gebied. Een hydrologisch systeem beperkt zich immers niet tot opgelegde grenzen.

We hebben daarom opdracht gegeven om dit te onderzoeken. In deze (verkennde) fase willen we zo meer informatie krijgen over het beïnvloedingsgebied van het hydrologisch systeem rondom de Langstraat. Hierbij zijn zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit van belang voor natuur- en waterdoelen. De rapportage van het onderzoek is opgenomen in bijlage 3. Het onderzoek laat voorzichtig een eerste beeld zien van een mogelijk beïnvloedingsgebied van 0 tot circa 1 kilometer rondom het Natura 2000-gebied als het gaat om waterkwantiteit. Een grotere zonering lijkt meer invloed te hebben buiten het gebied dan binnen in het Natura 2000-gebied. De omvang van het beïnvloedingsgebied is nog niet bepaald. Ook is onderzoek gedaan naar de waterkwaliteit. Het is momenteel nog te vroeg om conclusies te trekken over het beïnvloedingsgebied voor waterkwaliteitsmaatregelen. Het onderzoek doet aanbevelingen voor vervolgstappen (modellering, onderzoek, metingen).

In de volgende fase (visiefase) willen we, via vervolgonderzoek, een indicatie geven welke maatregelen een positieve bijdrage leveren aan de verbetering van natuur en water in de Langstraat. Als die er zijn, kunnen we ook de effecten voor de omgeving laten uitrekenen en hoe deze effecten te minimaliseren of te mitigeren zijn.

Mogelijk maatregelen in het beïnvloedingsgebied (bijvoorbeeld aan het hydrologisch systeem) zouden dan gericht zijn op het verbeteren van de waterkwantiteit in het Natura 2000-gebied als ook het verbeteren van de waterkwaliteit in het gebied ('kwel op de juiste plek').

De resultaten van het hydrologisch onderzoek vormen de basis voor eventuele scenario's in de visiefase.

6 Dilemmas en kansen

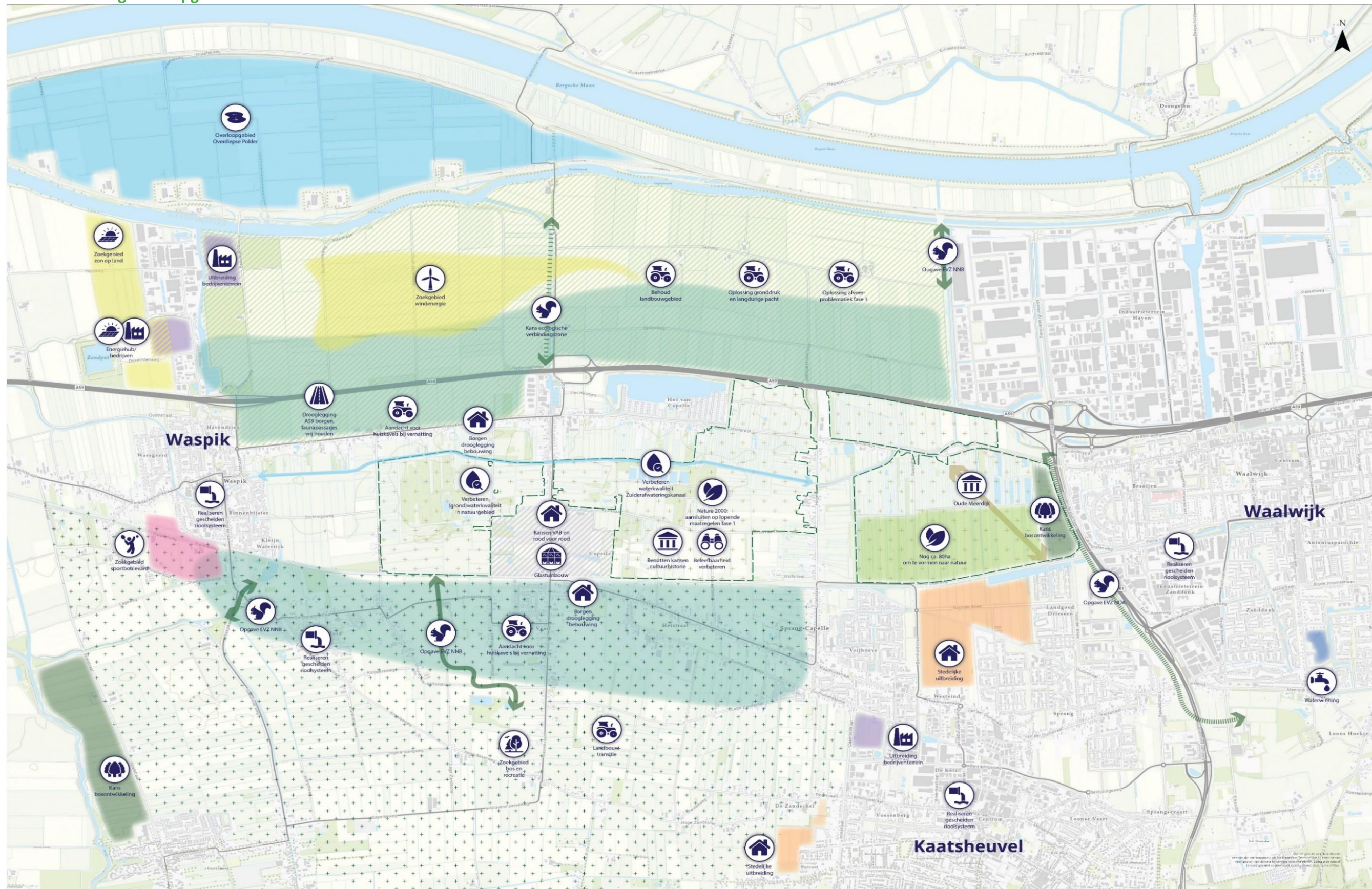
6.1 Belangen, opgaven en raakvlakken

In de voorgaande hoofdstukken hebben we de (beleids)opgaven in beeld gebracht en de conclusies uit de nadere analyses beschreven. Met input van het gebiedsteam hebben we een overzicht gemaakt van de opgaven/belangen vanuit elke gebiedspartner. Deze vindt u in onderstaande tabel. Deze opgaven en belangen betreffen nog geen vaststaand beleid.

De opgaven/belangen, aangevuld met raakvlakken van lopende projecten/initiatieven met een ruimtelijke component, hebben we in onderstaand indicatief op kaart weergegeven. Een kaart met opgaven en belangen per thema vindt u in bijlage 1.

Gebiedspartner	Uitgesproken belangen	Onderliggende waarde	Streven
Provincie Noord-Brabant	Invulling geven aan opgaven GGA, water en natuur/ecologie leidend	Gezonde, goede bodem, water en lucht (leefomgeving)	Halen van wettelijke normen voor water, natuur/ecologie (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland), stikstof in combinatie met perspectief landbouw en woningbouw, realisatie Natuurnetwerk Brabant
	Een gedegen proces met tevreden gebiedspartners	Prettige en constructieve samenwerking	Draagvlak en eigenaarschap creëren
Gemeente Waalwijk	Opgaven woningbouw, industrie, duurzame energie en landbouw naast natuur integraal oppakken. Onderscheid maken tussen 'must have' en 'nice to have' en opgaven integraal afwegen waarbij ook NNB ter discussie moet kunnen staan en vanuit (provinciaal) beleid maatwerk en flexibiliteit moet worden toegepast	Leefbaarheid vergroten/borgen	Voldoende ruimte voor andere functies naast natuur en water (o.a. (duurzame)landbouw, woningbouw, duurzame energie, industrie etc.).
	Zorgen voor voldoende drooglegging gemeentelijke wegen	Goede infrastructuur	Voldoen aan droogleggingseisen gemeentelijke wegen met monitoring
	Landgoed Driessen (woningbouw) fase I en II verder te ontwikkelen/af te ronden	Leefbaarheid vergroten/ borgen	Mogelijke ecologische en hydrologische consequenties voor woningbouwontwikkeling in kaart brengen en integraal afwegen.
	Verbinden natuurwaarden met landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden.	Beleefbaarheid vergroten	De waarden van het gebied beleefbaar maken middels educatie en recreatie
Staatsbosbeheer	Focus op natuurherstel; hydrologie en stikstof	Vitaal natuurgebied Langstraat	Halen van wettelijke normen voor water en ecologie/ Natura 2000 (instandhoudingsdoelstellingen)
	Belangrijk te kijken naar ecologische verbindingzones tussen natuur/ N2000 gebieden	Vitale natuur/ biodiversiteit	NNB-doelstellingen, werken met schillen rondom natuurgebieden, overgangszones als stepping stones
ZLTO	Landbouwperspectief van belang aan zowel aan noord- als zuidzijde van Westelijke Langstraat. Polders ten noorden van A59 drooghouden voor agrarische bedrijfsvoering (akkerbouw)	Perspectief landbouw	Behoud van polder als primair landbouwgebied
	Landbouw voorrang bij ruimteclaims polders ten noorden van A59	Perspectief landbouw	Aanwijzen polder als primair landbouwgebied
	Landbouwtransitie vormgeven met haalbare maatregelen	Perspectief landbouw	Haalbare normen vastleggen en lange termijn continuïteit
Rijkswaterstaat	Drooglegging van A59 borgen	Goede infrastructuur	Voldoen aan droogleggingseisen A59 met monitoring
	Faunapassages vrijhouden bij duikers	Goede verbindingzones fauna	Inzichtelijk maken gevolgen voor faunapassages en voorkomen evt blokkades
	KRW-doelstelling realiseren Bergsche Maas/ Capelsche Uiterwaard	Goede waterkwaliteit	Voldoen aan de KRW-doelstellingen voor waterkwaliteit
Brabant Water	Borgen drinkwaterkwantiteit, kwaliteit en veiligheid	Goede en voldoende drinkwaterkwaliteit en veiligheid	Op peil houden drinkwateronttrekkingen en halen van wettelijke doelstellingen waterkwaliteit verbetering
Gemeente Loon op Zand	Opgaven woningbouw, industrie, duurzame energie en landbouw naast natuur integraal oppakken	Leefbaarheid vergroten/ behouden	Voldoende ruimte voor andere functies naast natuur en water (o.a. landbouw, woningbouw, duurzame energie, industrie etc.)
	Toerisme als opgave; het beteugelen van recreatiedruk	Beleefbaarheid vergroten en beheersen van recreatie	Toerisme onderdeel maken van belangenafweging
ANV	Partnerschap ontwikkelen	Eigenaarschap en draagvlak	Betere communicatie en respons op initiatieven
	Langjarige pachtcontracten	Perspectief voor beheerders	Oplossing voor Didam-arrest (creativiteit en flexibiliteit)
Waterschap Brabantse Delta	Verbeteren waterkwantiteit, kwaliteit en waterveiligheid	Goede waterhuishouding	Borgen van kweldruk, het bergen en infiltreren van regenwater, het borgen van waterveiligheid (keringen etc.) en de doelstellingen in het kader van de KRW
	Kansen en oplossingen aan elkaar knopen	Integrale gebiedsbenadering	Gedragen gebiedsperspectief ontwikkelen
	Fase 1 en 2 niet doorkruisen	Continuïteit borgen lopende fasen	Nut en noodzaak en afbakening GGA in verkenning duidelijk neerzetten

6.2 Kaart Belangen en opgaven

7 Synthese

7.1 Belangen-kansen-matrix

In een van de gezamenlijke werkateliers met alle gebiedspartners hebben we een opgaven-belangen-kansen onder de loep genomen. We hebben hiervan een belangen-kansen-matrix gemaakt. Hierin staan naast inzicht in kansen, ook dilemma's binnen de verschillende thema's. Het gaat om uitwerkingen die ook belangen raken van andere gebiedspartners. In de verdere visievormingsfase kunnen deze uitwerkingen als bouwstenen dienen voor het op te stellen gebiedsprogramma. De in de tabel genoemde stakeholders zijn de gebiedspartners.

Thema	Uitgesproken belangen	Stakeholder	Mogelijke uitwerking en kansen	Conflicterende belangen
Natuur	- Halen van wettelijke normen voor ecologie/ Natura 2000 (instandhoudingsdoelstellingen) - Realisatie en kwaliteitsverbetering NNN, NNB en EVZ - Fase 1 en 2 niet doorkruisen	- Provincie Noord-Brabant - Staatsbosbeheer - Waterschap Brabantse Delta - Staatsbosbeheer - ANV	- Hydrologische bufferzone aan noord- en/of zuidzijde van het Natura-2000 gebied - Wegnemen/verminderen bronnen stikstofdepositie en verbeteren (grond)waterkwaliteit binnen schil N2000-gebied door natuurinclusieve landbouw, biologische landbouw en/of landbouwinclusieve natuur - Extensivering landbouw en beperking bemesting in bufferzones rondom gebied koppelen aan bestaande regelingen - Benutten beschikbare middelen voor agrarisch natuurbeheer; - Ontsnippering gebied door aanleg faunapassages (o.a. Vrouwensvaartsestraat, Tolweg), analyseren en waar mogelijk aansluiten bij herinrichting weg door gemeente - Vrachtverkeer door N2000-gebied beperken door afspraken met logistieke bedrijven - Aansluiten bij lopende projecten voor natuurherstel - Benutten SPUK-middelen en subsidiemogelijkheden - Verbindingen maken tussen natuurgebieden	Conflicterende belangen: - Agrarisch perspectief/gronddruk - Woningbouwontwikkelingen (onder andere Landgoed Driessen fase II) - Ontwikkeling bedrijventerreinen - Drooglegging A59, bestaande en nieuwe bebouwing en huiskavels Mitigerende en compenserende maatregelen: - Ruilgrond - Vergoeding/schadecompensatie
Water	- Borgen waterkwantiteit, kwaliteit en veiligheid - Halen van wettelijke normen voor water (KRW) - Borgen drooglegging bebouwing en wegen	- Waterschap Brabantse Delta - Provincie Noord-Brabant - ZLTO	- Wegnemen/verminderen bemestingsbronnen in en rond N2000-gebied door stimuleren natuurinclusieve landbouw, biologische landbouw en/of landbouwinclusieve natuur - Hydrologische bufferzone aan noord- en/of zuidzijde van het Natura-2000 gebied - Klimaatrobuust watersysteem inclusief waterberging	Conflicterende belangen: - Agrarisch perspectief/gronddruk - Woningbouw (nieuw) en wonen (bestaand) (water in kelders)
Landbouw	- Voldoende agrarisch perspectief - Landbouwtransitie vormgeven met haalbare maatregelen - Partnerschap ontwikkelen	- ZLTO - ANV - Gemeente Waalwijk - Provincie Noord-Brabant	- Polders ten noorden van A59 behouden voor agrarische bedrijfsvoering (akkerbouw) door aanwijzing als primair landbouwgebied - Landbouw voorrang bij ruimteclaims polders ten noorden van A59 - Knelpunten in watersysteem ten noorden van Westelijke Langstraat opheffen - Haalbare normen en continuïteit voor lange termijn - Betere communicatie en respons op initiatieven - Oplossing voor Didam-arrest (creativiteit en flexibiliteit) - Verbetering zekerheid (langjarige) pacht - Verbetering verkavelingsstructuur - Vermindering gronddruk door opzet regionale grondbank - Hogere waterstanden in bufferzone bieden kansen voor ander grondgebruik / natuurinclusieve landbouw of landbouwinclusieve natuur - Ruimte voor verbreding activiteiten (ten zuiden van N2000-gebied) - Ruimte voor 'Herenboeren' nabij Landgoed Driessen - Langjarige pacht als middel om te kunnen investeren in extensivering/natuurinclusieve landbouw - Functieverandering/nieuwe activiteiten na beeindiging - Betalingen voor diensten/compensatie - Andere teelten (droog/nat) - Uitgiftesysteem grond dat bijdraagt aan de doelen en regionale ontwikkeling van agrarische bedrijven - Circulair gebruik mest - Warmwaterbuisleiding Amercentrale als warmtedrager voor glastuinbouw - Versterking onderlinge samenwerking agrariërs en samenwerking met overheid - Inzet Ondersteuningsnetwerk van de provincie - Benutten subsidiemogelijkheden Rijk en provincie (bv. GLB, MGB)	Conflicterende belangen: - Uitbreiding bedrijventerreinen westzijde Waalwijk; - Realisatie (hydrologische) bufferzone rond N2000-gebied - Plannen windenergie - Waterkwaliteit - Robuustheid watersysteem
Stedelijke ontwikkeling	Opgaven woningbouw, industrie, duurzame energie en	- Gemeente Waalwijk - Gemeente Loon op Zand	- Adaptief programmeren van de woningbouwontwikkeling en bedrijventerreinontwikkeling - Anticiperen op effecten hydraulische maatregelen door duurzaam en klimaatbestendig te (ver)bouwen (bv. Landgoed Driessen)	Conflicterende belangen: - Behalen N2000 en KRW-doelstellingen - Agrarisch perspectief/gronddruk;

	landbouw naast natuur integraal oppakken • Ontwikkelen/afroonden woonwijk landgoed Driessen		• Benutten VAB-locaties	Mitigerende en compenserende maatregelen: • Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen • Groen in de wijk om recreatiedruk N2000-gebied te beperken
Energie en infrastructuur	• Drooglegging van A59 borgen • Functioneren faunapassages borgen • Verbeteren drinkwaterkwantiteit en kwaliteit • Vormgeving Energietransitie	• Rijkswaterstaat • Brabant Water • Gemeente Waalwijk • Gemeente Loon op Zand •	• Op peil houden drinkwateronttrekkingen en halen van wettelijke doelstellingen waterkwaliteit verbetering • Aanpassing normen drooglegging RWS • Energietransitie verbinden met verdienmodellen ondernemers (en inwoners) • Regionaal uitgiftesysteem grond	Conflicterende belangen: • Behalen N2000 en KRW-doelstellingen • Agrarisch perspectief/gronddruk • Cultuurhistorie/landschap • Hydrologie
Recreatie en Cultuur-historie	• Recreatiedruk verminderen • Beleefbaarheid van het gebied verbeteren • Cultuurhistorische waarden behouden en versterken	• Gemeente Loon op Zand • Gemeente Waalwijk • Staatsbosbeheer	• Beter spreiden toerisme en bezoek • Uitlaten van honden tegengaan • Parkeervoorzieningen, wandelroutes, uitbreiding bos langs EVZ Donge als alternatief voor L&D Duinen en WL • Routes niet verder doortrekken het gebied in • Nieuwe recreatieve mogelijkheden buiten gebied realiseren • Verhaal Halvezolenpad en Zuidelijke Waterlinie vertellen, laten zien en beleven in samenwerking met betrokken gemeente Geertruidenberg • Zichtbaarheid/beleefbaarheid Oude Meerdijk, Retranchement Waspik, Kasteel Zuidewijn • Randvoorwaarden voor ontwikkeling landgoed Driessen (b.v. voor honden en voldoende groene uitloopmogelijkheden in landgoed Driessen zelf • Zonering recreatie koppelen aan cultuurhistorie • Inventariseren ideeën en initiatieven in het gebied • Recreatiezonering koppelen aan schil N2000 Westelijke Langstraat • Aansluiten bij projecten Slagkracht (eerder project gemeente Waalwijk); recreatieve ondernemers in het gebied verenigen	Conflicterende belangen: • Uitloopgebied stedelijke ontwikkeling (landgoed Driessen)

7.2 Thema's voor visiefase

Uit de belangen-kansenmatrix en de wettelijke opgaven komen de volgende thema's naar voren die de bouwstenen zullen vormen voor de visiefase:

- Hydrologie: afronding studie en analyse van potentiële maatregelen waarbij wordt gekeken naar doelbereik, effecten op de omgeving en eventuele mitigatie;
- Stikstof: analyseren van stikstofeffecten als gevolg van gebiedsgerichte maatregelen;
- NNB/ EVZ: uitwerken van resterende NNB-opgave en analyse mogelijkheden/haalbaarheid tot bijdrage aan deze opgave;
- Grond; ontwikkelen van een grondstrategie gericht op wettelijke opgaven en gebiedsdoelen. Mogelijkheden verkennen van grondtafel;
- Relatie tussen natuur en wateropgaven met gebiedsdoelen als woningbouw, duurzame energie, landbouw, bedrijventerrein, infrastructuur, recreatie, cultuurhistorie en landschap verdiepen en daar mogelijk werken naar optimaal doelbereik met oog voor ieders belangen.

8 Vervolgproces

8.1 Visie en gebiedsprogramma

Zoals in paragraaf 1.2 aangegeven, levert het Verkenningdocument inzicht in de beleids- en gebiedsopgaven in het gebied rondom het Natura 2000. Maar ook in de belangen die deze opgaven met zich meebrengen. Dus ook de dilemma's en kansen die mogelijk kunnen optreden rondom het Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat. Hiermee levert de verkenning bouwstenen voor de volgende fase van visievorming.

In de volgende fase van Visievorming werken we de bouwstenen uit tot scenario's. Een scenario kan bestaan uit een of meerdere bouwstenen. We kijken ook naar een samengesteld scenario dat bestaat uit bouwstenen uit meerdere scenario's. Op basis van een afwegingskader bepalen de betrokken bestuurders een 'voorkeurscenario's. Het 'voorkeursscenario' schrijven we uit tot een visie voor het gebied met een zo duidelijk mogelijk gebiedsprogramma voor de Westelijke Langstraat (met onder andere programma-uitwerking, samenwerking).

Het Bestuurlijk Overleg stelt de uiteindelijke visie vast. Alle gebiedspartners besluiten hier afzonderlijk over. De ruimtelijke doorvertaling is aan de Rijkswaterstaat, provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta en de

gemeenten Waalwijk en Loon op Zand als bevoegde gezagen (bv. omgevingsvisie, projectplannen).

8.2 Samenwerking en participatie

Het voorstel is om door te gaan met de huidige ambtelijke en bestuurlijke samenwerking (zie paragraaf 1.4). De ervaringen zijn positief en ambtelijk en bestuurlijk ligt er een goede basis voor verdere samenwerking in de vervolgfase. De gebiedspartners vragen wel om een verbreding van de participatie. Het is in schets bekend waaraan we moeten werken in het beoogde gebied. Dat geldt ook over de effecten. Welke stakeholders krijgen hiermee te maken en welke niet? Denk daarbij bijvoorbeeld aan grondeigenaren en bewoners, grondgebruikers en de diverse lokale en regionale vertegenwoordigingen en maatschappelijke organisaties. Daarnaast willen de partners de diverse achterbannen betrekken bij de visievorming van het gebied. Vanwege het zorgvuldig opgebouwde onderlinge vertrouwen hechten we veel waarde aan de huidige samenwerking met de projectleider en omgevingsmanager vanuit fase 1 en 2 van Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat. We willen op deze manier graag door. We bekijken of we daarbij het Ondersteuningsnetwerk Landbouw van provincie Noord-Brabant inschakelen. De aard en de vorm van participatie werken we verder uit in een participatieplan.

8.3 Communicatie

Bij de start van de visiefase maken we een nieuwe stakeholderanalyse voor de Westelijke Langstraat. Op basis van deze analyse stellen we een participatieplan op. Hierin staat hoe we de diverse stakeholders en belanghebbenden willen betrekken bij de verdere visievorming. We maken een kernboodschap die de basis vormt voor communicatie en informatie met stakeholders, besturen en raden en de bredere omgeving.

8.4 No regret-maatregelen

We vinden het belangrijk dat maatregelen die bijdragen aan wettelijke opgaven en gebiedsdoelen en die onafhankelijk van de uitkomst van de visiefase, genomen worden. Dit noemen we no-regret-maatregelen.

Wij werken aan een afwegingskader om te beoordelen of dergelijke maatregelen als no-regret kunnen worden aangemerkt. Provincie Noord-Brabant heeft, bij brief van Gedeputeerde Staten, al een overzicht verstrekt van no-regret-maatregelen. Deze zijn onderstaand opgenomen:

- Maatregelpakket “Duurzaam perspectief voor de landbouw” (GS-brief juli 2023)
 - Maatwerkeraanpak Stikstof (o.a. innovaties, verplaatsing)
 - Biodiversiteitsmonitor akker- en tuinbouw
 - CO₂-vastlegging in landbouwbodems
 - Emissiereductie door bedrijfsinnovatie
 - Extensivering
- Maatregelpakket “Natuur- en Waterherstel” (GS-brief juli 2023):
 - Water vasthouden (watersysteemmaatregelen)
 - Bosrevitalisatie
 - Groenblauwe dooradering

Daarnaast zijn de diverse (landbouwkundige) maatregelen beschikbaar, zoals bijvoorbeeld:

- Rijksmaatregelen LBV en LBV+
- Regeling Provinciale Maatregelen PAS-melders (Rpmp 2024)
- Gemeenschappelijk landbouwbeleid

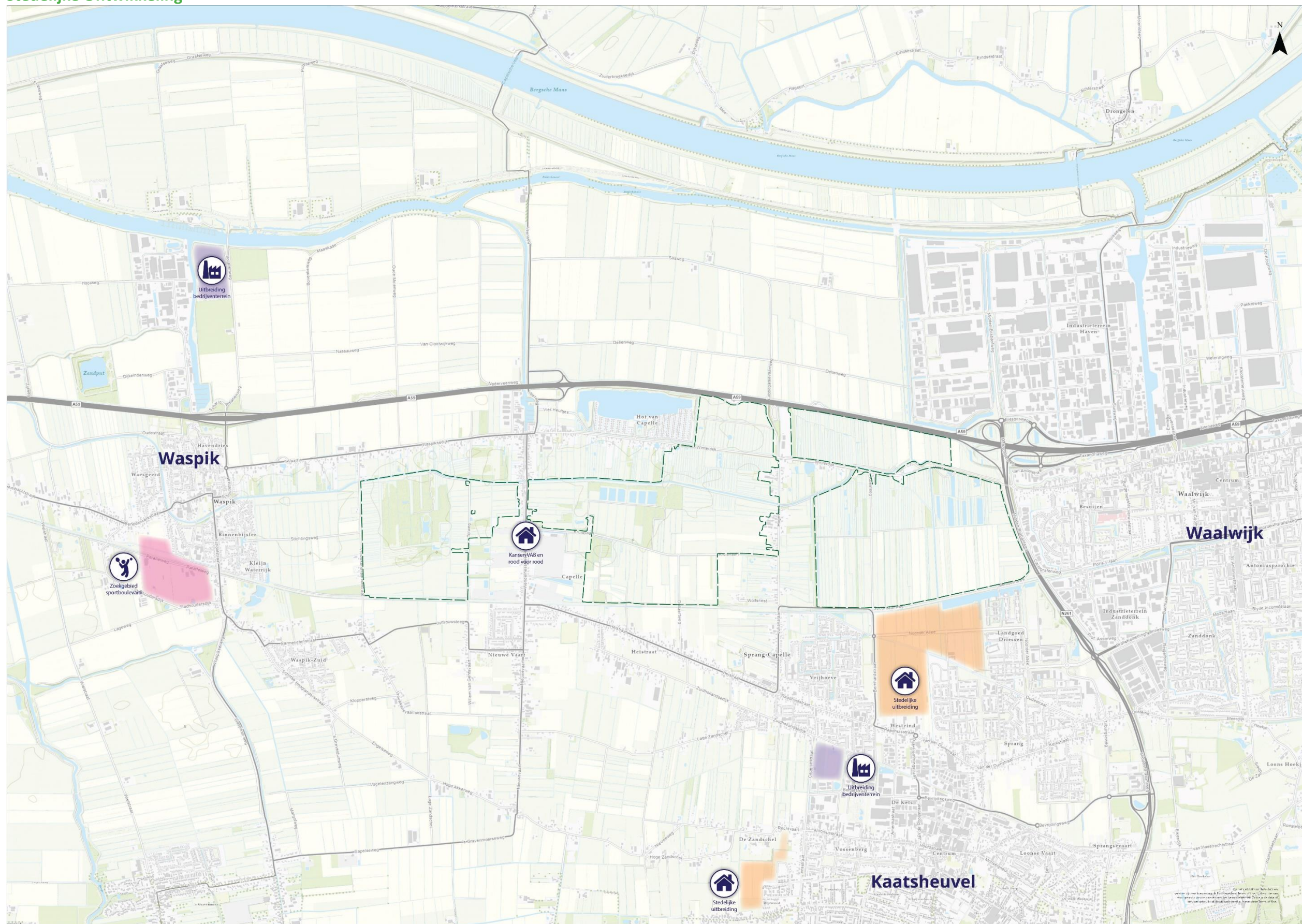
Literatuur

- *Arcadis, 2017, Rapportage inventarisatie en waardering landschap en erfgoed Westelijke Langstraat*
- *Bont, de C., 1993. '...Al het merkwaardige in bonte afwisseling...' Een historisch geografie van Midden- en Oost-Brabant. Waalre: Stichting Brabants Heem.*
- www.heemkundesprangcapelle.nl
- www.bhic.nl

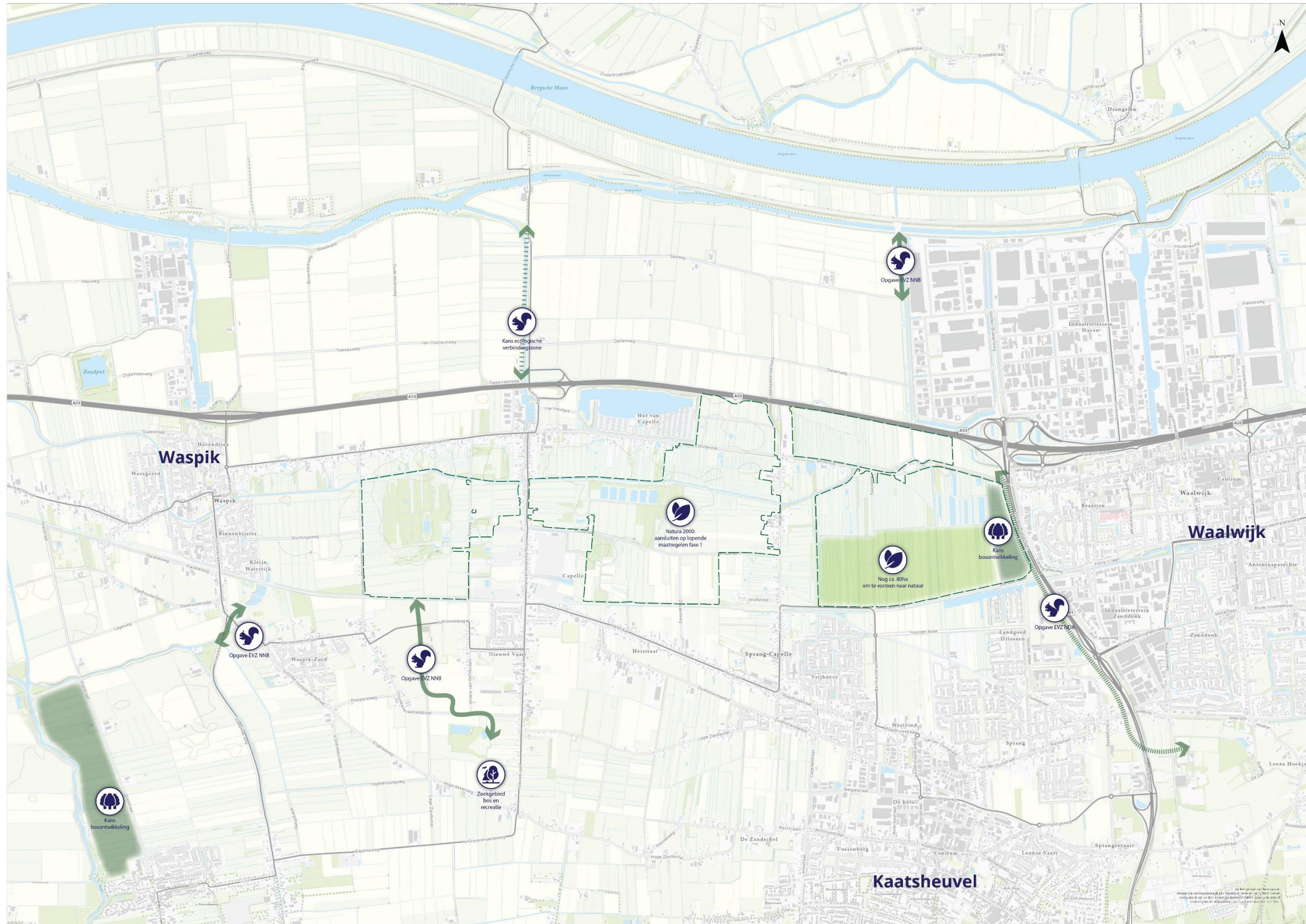
Bijlage 1: Kaartenbijlage

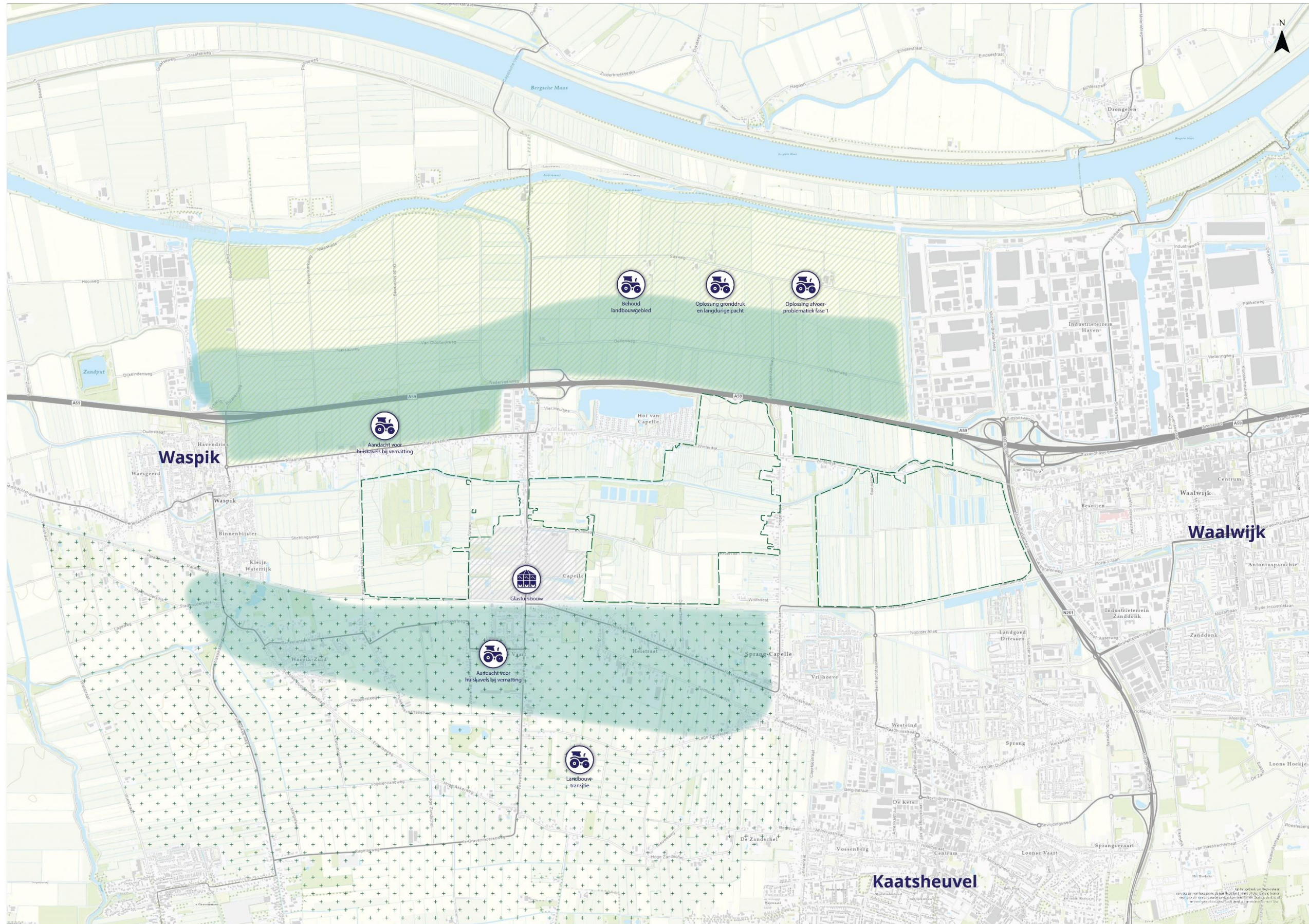
Stedelijke Ontwikkeling

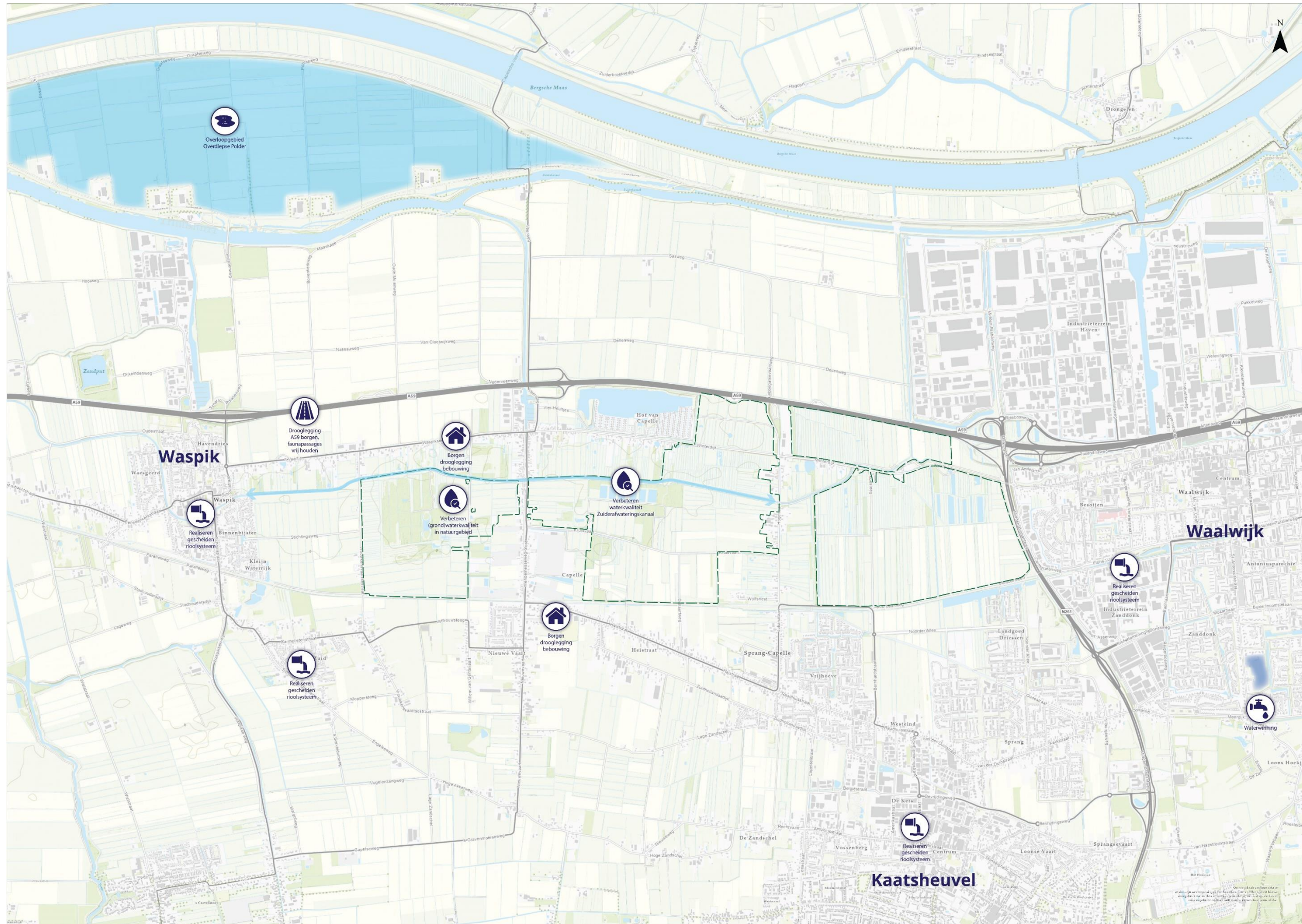
Natuur

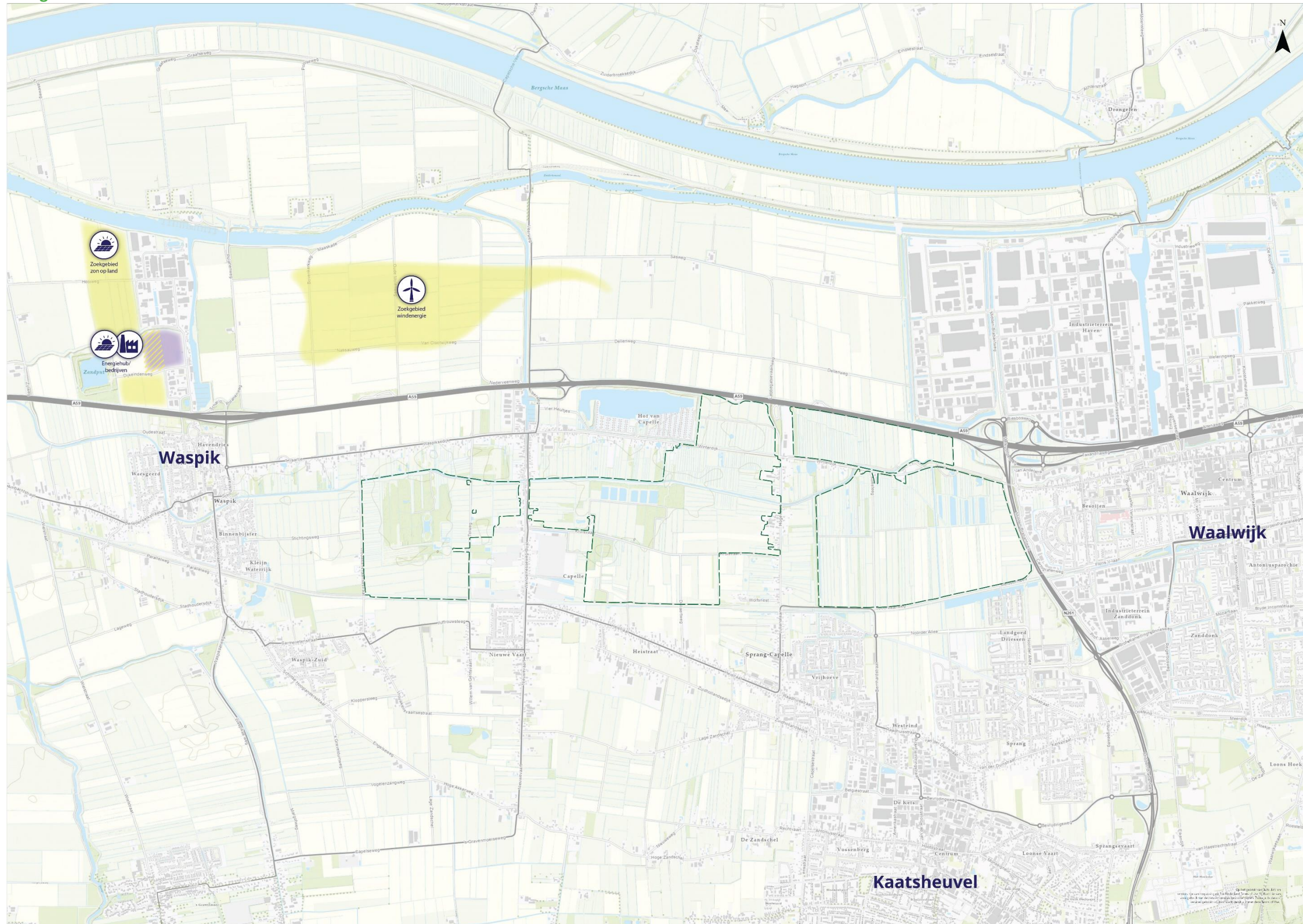
Landbouw

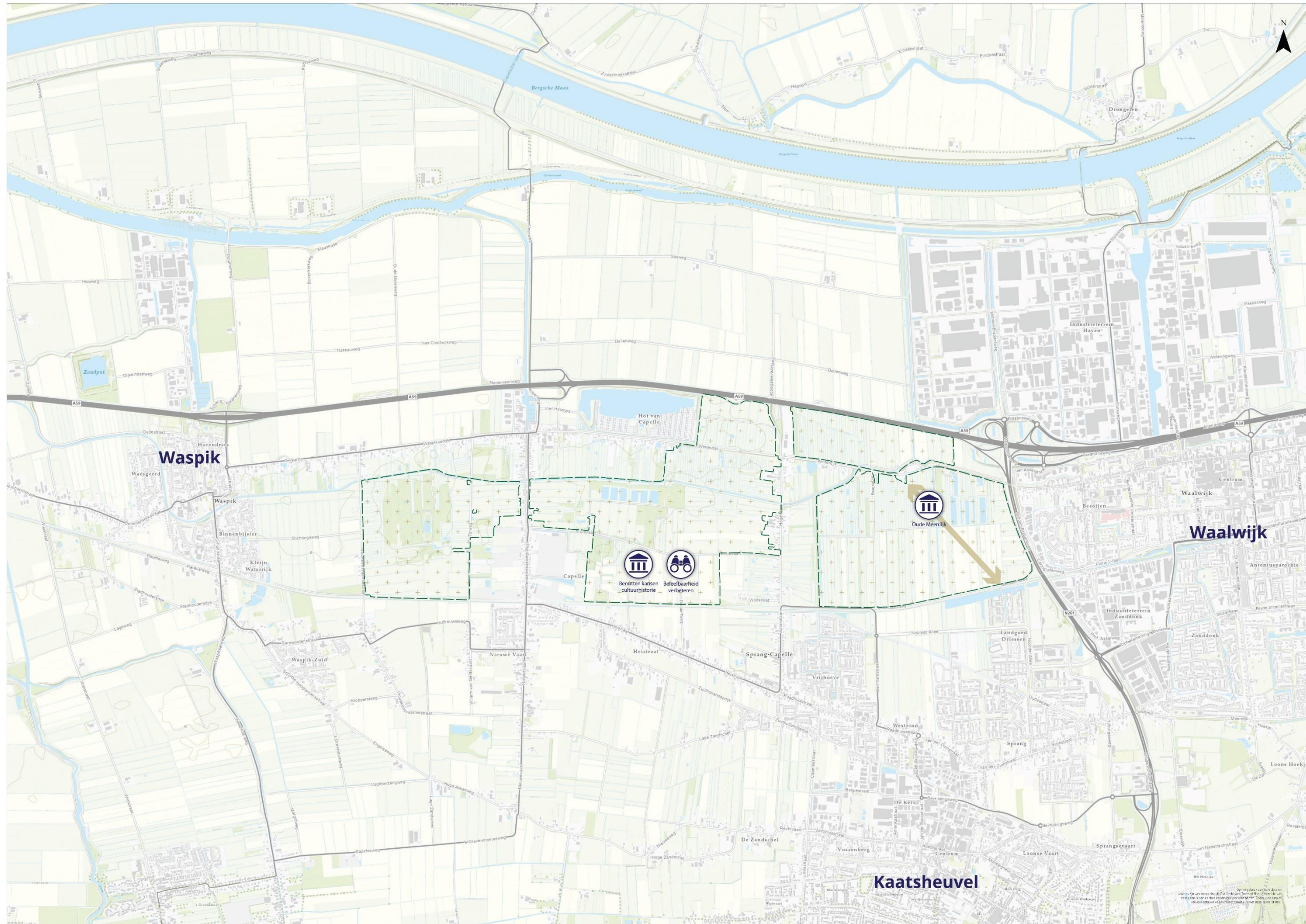
Water

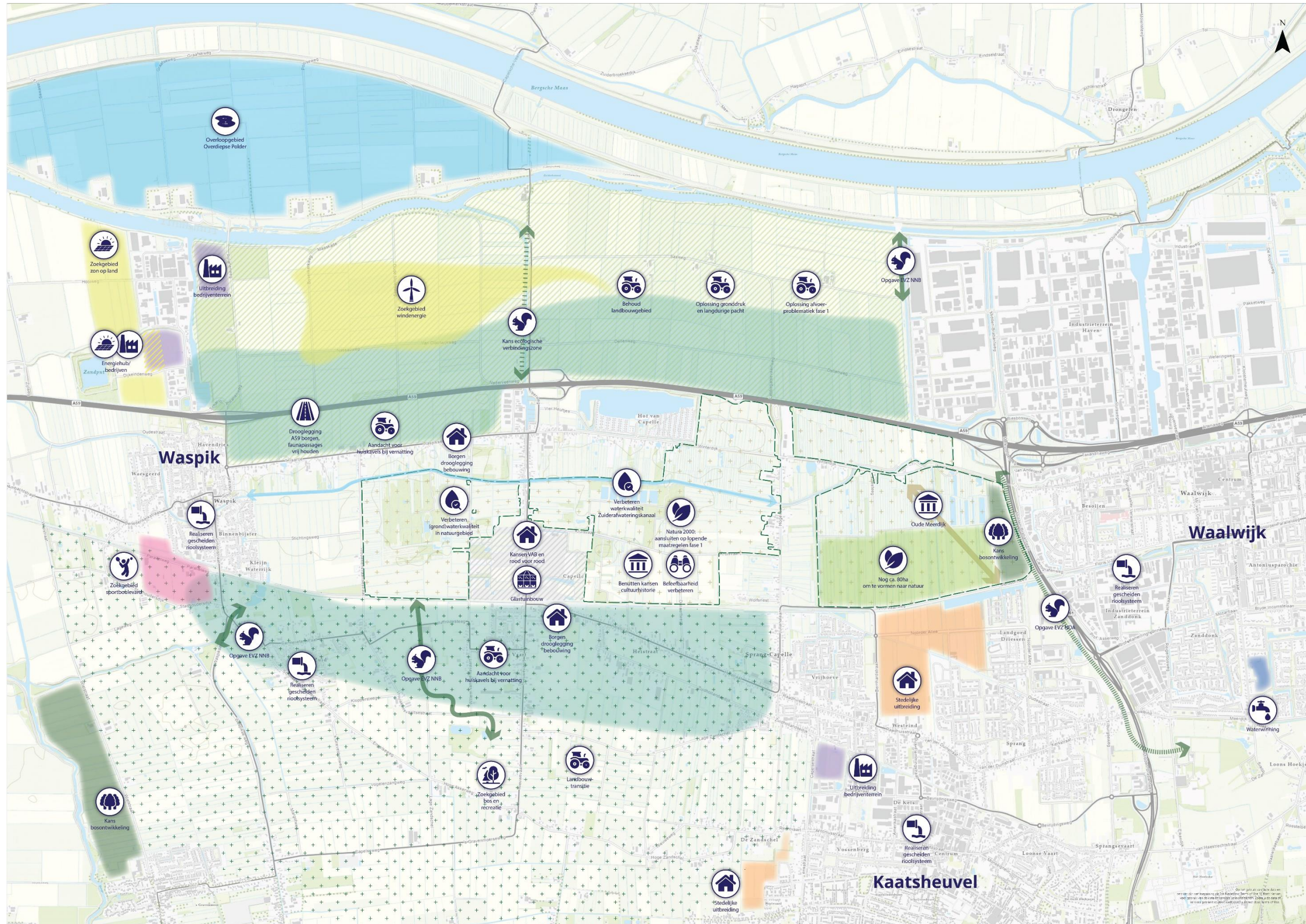
Energie en infrastructuur

Recreatie en cultuurhistorie

Combinatiekaart

Bijlage 2: Rapportage agrarisch perspectief

Bijlage 3: Hydrologische verkenning externe maatregelen Westelijke Langstraat